

Stenografični zapisnik

šeste seje

deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani

dné 16. januvarija 1896.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Peter Grasselli, baron Alfons Wurzbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje deželno-zborskega zapisnika V. seje dné 13. januvarija 1896.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 26. Poročilo deželnega odbora o pospeševanju vinoreje na Kranjskem.
4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Logškega za uvrstitev občinske poti Rakek-Lazedolenji Logatec med okrajne ceste.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1894. in proračunu za leto 1896. (k prilogi 16.).
6. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdeniškega zaklada za l. 1896. (k prilogi 25.).
7. Ustna poročila finančnega odseka:
 - a) o prošnji občine Rovte gledé podpore za zgradbo okrajne ceste od Logatca do Rovt in do Idrijske meje;
 - b) o prošnji odbora kmetijske podružnice v Ribnici gledé podpore za vzdrževanje in obdelovanje kmetijskega vrta;
 - c) o prošnji prostovoljnega gasilnega društva v Bohinjski Bistrici gledé podpore za napravo gasilnega orodja;
 - d) o prošnji šolskih sester v Trnovem za poviksanje dotacije in gledé podpore za ročna ženska dela.

Stenographischer Bericht

der sechsten Sitzung

des krainischen Landtages
in Laibach

am 16. Jänner 1896.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia, Peter Grasselli, Freih. Alfons v. Wurzbach. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der V. Landtagsitzung vom 13. Jänner 1896.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 26. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Förderung des Weinbaues in Krain.
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstrassenauschusses von Voitsch um Einreihung des Gemeindegeweges Ratel-Laase-Unterloitsch in die Kategorie der Bezirksstraßen.
5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabluß des Theaterfonds für das Jahr 1894 und den Voranschlag für das Jahr 1896 (zur Beilage 16).
6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Kranken-, Irren-, Gebärfhaus- und Findelfonds für das Jahr 1896 (zur Beilage 25).
7. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petition:
 - a) der Gemeinde Gerenth um Subventionirung des Bezirksstrassenbaues Loitsch-Gerenth bis zur Idrianer Grenze;
 - b) des Ausschusses der landwirtschaftlichen Filiale in Reifnitz um Subvention behufs Erhaltung und Cultivirung des landwirtschaftlichen Gartens;
 - c) der freiwilligen Feuerwehr in Wocheiner-Feistritz um Subvention behufs Anschaffung von Feuerlöschrequisiten;
 - d) der Schulschwestern in Dornegg um Erhöhung der Dotation und um Subvention für den Unterricht in den weiblichen Handarbeiten.

8. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji več prebivalcev v Žireh za zgradbo okrajne ceste iz Rovt v Žiri po dolini Račeva. 9. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Rovt za uvrstitev občinske ceste od Rovt do meje Idrijskega cestnega okraja med okrajne ceste. 10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnjah župnega urada v Zavrteu, več posestnikov iz Idrijskega okraja in občine Dolenji Logatec, da se cesta od meje Logškega cestnega okraja do Žirov zgradi po Sovrški dolini. 11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Ravne glede podpore za zgradbo nove ceste Bohinjska Bistrica-Ravne. 12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Naklem in pri sv. Križu, da se občinska pot iz vasi Strahinj do Zgornjih Dupelj uvrsti med okrajne ceste.	8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition mehrerer Inassen von Sairach um Herstellung der Bezirksstraße Gereuth-Sairach durch das Račevathal. 9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Gereuth um Einreihung der Gemeindefraße von Gereuth bis zur Grenze des Idrianer Straßenbezirkes unter die Bezirksstraßen. 10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Pfarramtes in Saurach, mehrerer Besitzer aus dem Bezirke Idria und der Gemeinde Unterloitsch um Ausbau der Straße von der Grenze des Loitscher Straßenbezirkes bis Sairach durch das Sovrathal. 11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Untergemeinde Ravne um Subvention für den neuen Straßenbau von Wochener-Feistritz nach Ravne. 12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden Naklas und Heiligen-Kreuz um Einreihung des Gemeindefreßes vom Dorfe Strohain bis Ober-Duplach in die Kategorie der Bezirksstraßen.

Začetek seje ob 10. uri 20 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 20 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje deželno - zborskega zapisnika V. seje dné 13. januvarija 1896.**1. Lesung des Protokolls der V. Landtagsitzung vom 13. Jänner 1896.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik V. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der V. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen:

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Predsedništvu visoke zbornice so došle sledeče peticije:

Marburger Unterstützungsverein für entlassene Sträflinge bittet um Bewilligung einer Jahressubvention zur Förderung der Vereinsbestrebungen pro 1896.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Ausschuß des medicinischen Unterstützungsvereines an der k. k. Universität in Wien bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Županstvo občine Kostelj prosi, da deželni inženir premeri črto za napravo vodovoda.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Philosophen-Unterstützungsverein der k. k. Universität in Wien bittet um Subvention pro 1896.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Widmar Filomena, Bürgerschullehrerswitwe hier, bittet um Verlängerung und Erhöhung der Gnadengabe.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izroča prošnjo upravnega odbora »Dijaške in ljudske kuhinje« za podporo za l. 1896.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Klun izroča prošnjo županstva v Podgori in Vidmu za hidrotehnika, da izdela načrte za napravo vodovoda.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Žitnik izroča sledeči prošnji:

Zupančič Jan. in sodr. iz Sušice prosijo za preložitev deželne ceste od Gor. Fužin do Gorenjevasi po Žužemperškem ali Födranspergovem načrtu.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Kmetijska podružnica na Čatežu pri Trebnjem prosi podpore za napravo vzglednega vinograda, trtnice in drevesnice.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Schweiger izroča prošnjo županstva v Drašičeh za preložitev okrajne ceste Drašiče - Kermačina in da izdela proračun deželni tehnik.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kalan izroča prošnjo županstva Gor. Logatec, Hotedersica, Rovte, Gerčarevec, Planina, da se odkloni prošnja cestnega odbora Logaškega za zgradbo ceste Dol. Logatec-Rakek.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Schaffer izroča prošnjo Terezije Tomec za podporo za se in za svoje štiri otroke.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ekszellenca baron Schwegel izroča prošnjo muzejskega društva za Kranjsko v Ljubljani za podporo za društvene namene za l. 1896.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo pod-občine Vrhpolje za podporo 1359 glđ. 84 kr. za zvršitev vodovoda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo županstva občine Medvode za podporo proti škodi vode Sora, ki jo napravlja posestnikom v katasterski občini Draga.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec pl. Lenkh izroča prošnjo županstva občine Raka za podporo za napravo vodo-voda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

3. Priloga 26. Poročilo deželnega odbora o pospeševanju vinoreje na Kranjskem.

3. Beilage 26. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Förderung des Weinbaues in Krain.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Izročil se mi je samostalni predlog gospoda poslanca Ivana Hribarja in tovarišev, ki se glasi: (bere: — liest:)

Deželnega poslanca Ivana Hribarja in tovarišev samostalni predlog

o davčnih in pristojbinskih olajšavah za nove obrtnostne podjetbe v mestu Ljubljani in njega bližnje okolici.

Visoki deželni zbor skleni:

Visoka c. kr. vlada se naprosi, predložiti državnemu zboru načrt zakona, s katerim se za obrtnostne podjetbe, ki se v mestu Ljubljani in v katasterskih občinah Spodnja Šiška, Vodmat in Glince na novo ustanove v teku petih let, dovoli one davčne in pristojbinske olajšave, kakor so se z zakonom z dné 10. avgusta 1895, drž. zak. št. 131, dovolile za tržaško okolico in katastersko občino Milje.

V Ljubljani dné 16. januvarija 1896.

Iv. Hribar, Erwin Auersperg, Jos. Lenarčič, Klun, Schwegel, Lavrenčič, Langer, Leon Auersperg, dr. Ivan Tavčar, Barbo, Liechtenberg, Schweiger, Murnik, Loy, J. Košak, dr. Ig. Žitnik, V. Globočnik, Lenkh, F. Modic, Zelen, Ivan Perdan, Ažman, Povše, Pfeifer, Dr. D. Majaron, A. Kalan, Janko Kersnik, Dr. Papež, Pakiž, Tom. Kajdiž, Schaffer.

Utemeljevanje tega samostalnega predloga postavim na dnevni red ene prihodnjih sej.

Vsled neke pomote je v tiskanem dnevnem redu današnje seje izostalo utemeljevanje samostalnega predloga gosp. poslanca V. Pfeiferja in tovarišev. Naznanil sem namreč v zadnji seji, da pride danes na vrsto ta točka, v tiskanem dnevnem redu pa se je izpustila. Ako visoka zbornica nima nič proti temu in ker je stvar v tiskanem dnevnem redu izostala samo po pomoti, bi dal besedo gospodu poslancu Pfeiferju, da utemeljuje svoj samostalni predlog. (Priljubljuje se. — Zustimmung.) Ker gospodje priljubljujejo, prosim gospoda poslanca Pfeiferja, da poprime besedo.

Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca V. Pfeiferja in tovarišev o zemljiškoknjižnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malostnih zemljiškoknjižnih stvareh (k prilogi 27.).

Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten W. Pfeifer und Genossen betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsfachen (zur Beilage 27.).

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Današnji moj predlog ni nov, ravno tišti je, kakor sem ga predložil visoki zbornici dné 28. oktobra 1890, utemeljeval v seji dné 11. novembra 1890, katerega pa je deželni zbor odklonil v seji 20. novembra 1890 z 21 proti 10 glasom.

Znane so visoki zbornici pritožbe in ugovori proti prisilnemu legaliziranju, ki so se ponavljale tekom 20 let leto za letom, tako da se je naposled vlada toliko omehčati dala, da je privolila pri posilni legalizaciji nekatere olajšave.

Dotične olajšave obseza državni zakonik z dné 5. junija 1890, ki pa stopijo v dejansko veljavo v tistih deželah, katerih deželni zbori jih sprejmejo.

Razlogi, s katerimi sem podpiral svoj predlog 1890. leta, veljajo še danes; ogromna večina davkoplačevalcev zahteva vsaj tiste malenkostne olajšave, ki jih ponuja državni zakonik z dné 5. junija 1890, olajšave, katere prihranijo strankam daljna pota k sodišču ali do notarja, potne troške, koleke za legaliziranje in dragega časa, česar pa danes ne bom razpravljaj obširneje, ker nočem ponavljati, kar je visoki zbornici itak znano. Glasovi po teh olajšavah so se čuli pri minulih deželnozbornskih volitvah, tudi pri volilnih shodih odmevali so jednaki glasovi, o katerih se moj današnji predlog vnovič izraža.

Kakor sem prej omenil, obstojé razlogi za ta predlog še vsi — kakor l. 1890. — nespremenjeni, nasprotno pa se je pokazala puhlost (Unhaltbarkeit) razlogov in ugovorov proti predlogu v preteklih petih letih po skušnjah v onih kronovinah, katerih deželni zbori so sklenili one olajšave, katere državni zakonik z dné 5. junija 1890, šte. 109, ponuja.

Take olajšave, kolikor je meni znano, uvedle so sosedna Štajerska in Koroška, Šlezija, Češka, Nižje in Gornje Avstrijska, Solnograška, Moravska dežela. V teh deželah utihnile so od teh dôb prejšnje pritožbe o prisilnem legaliziranju, kar kaže, da se je s temi olajšavami vsaj nekoliko ustreglo nujni potreščini.

Ob jednem pa iz omenjenih dežel, ki so uvedle olajšave pri legaliziranju, ni čuti glasov, da bi se vsled teh novih deželnih zakonov zlorabile navedene olajšave na kvar zemljišni knjigi, ali da bi trpel javni kredit, ali se množilo zakonno pisarstvo.

Torej so tisti škodljivi nasledki, s katerimi so strašili nasprotniki mojega predloga, popolnoma iz-

ostali, kakor skušnja kaže, v teh deželah, ki so se poslužile teh olajšav. Torej so popolnoma prazni in neosnovani nasprotni razlogi.

Gospôda moja! V Štajerskem deželnem zboru je predložil deželni odbor sam »proprio motu« brez vse vnanje sile dotični predlog, katerega je potem deželni zbor soglasno sprejel, — nihče ni proti govoril, nihče ni proti glasoval. Ravno tako iz lastnega nagiba predložila sta solnograški in nižjeavstrijski deželni odbor jednaki predlog, ki je obveljal v deželnem zboru brez ugovora.

V moravskem deželnem zboru je predložil jednaki predlog advokat dr. Tuček, v gornjeavstrijskem poslanec dr. Ebenhoch, v šlezijemskem dr. Menger, v koroškem deželnem zboru tudi advokat poslanec dr. Abuja; imenovani deželni zbori so sprejeli ta predlog brez ugovora; za Češko se nahajajo te olajšave v deželnem zakonu od 26. marca 1891.

V navedenih deželnih zbora zastopane so — kakor v kranjskem deželnem zboru — vse štiri skupine mest in trgov, veleposestnikov, trgovinske zbornice in kmetske občine, vrh tega se nahajajo v teh zbora advokati in notarji, ki so pri tej stvari v prvi vrsti interesirani, in ako postava tam od strani juristov ni našla nobenega ugovora, marveč so juristi priporočali to postavo, je vender jasno, da ni bilo nikacega povoda, ustavljati se zoper tak predlog.

Da bi poslanec vseh teh zbora, ki so sklenili jednake predloge, manjkalo dobre volje ali prave razsodnosti, tega pač ne bo nobeden trdil.

V vseh teh deželah sedaj vlada mir gledé tega vprašanja. Gospôda moja, privoščite jednaki mir tudi naši deželi s tem, da sprejmete moj predlog ter ž njim odstranite vsaj en vir vednega prepira, vsaj so tudi naši volilci in kmetje toliko razsodni, toliko zreli, kakor kmetje sosedne Koroške, Štajerske in drugih dežel, ki imajo že skozi blizu pet let v dotični postavi omenjene polajšave gledé legalizacije. Toliko ozira, kakor kmetje omenjenih dežel, zaslužijo gotovo tudi kranjski kmetje.

S tem, če načrt današnjega predloga postane postava, se nikomur ne prepové, tudi še nadalje posluževati se legalizacije ali hoditi do notarja, morebiti se bo potem jeden ali drugi rajše zatekel k notarju prostovoljno, kakor sedaj, ko je prisiljen, ker sila je tukaj odiozna. Ker pa je sploh pri nas že vkoreninjena žalibog žalostna navada, da se vsakemu še tako stvarnemu predlogu spodtikajo osobni strankarski politični nameni, sem primoran javno izreči, da mene taki nameni niso vodili, ko sem ponovil ta svoj že l. 1890. stavljeni predlog.

Taki nameni se morejo meni ravno tako malo očitati, kakor onim deželnim odbornikom in juristom, kateri so jednaki predlog stavili v koroškem, štajerskem, moravskem, solnograškem in drugih deželnih zbora.

Jaz nisem nasprotnik nobenemu stanu, pred očmi imam v zbornici le svojo poslaniško dolžnost, po svojih skromnih močeh skušal in trudil sem se olajšati bremena kmetškemu stanu, katerega čast mi je zastopati, med katerim tudi živim, bremena, katera

ga tlačijo v preobilni meri, in iz ravno tega namena stavlil sem predlog, katerega sem sedaj utemeljeval. Prosim slavni zbor, da ga sprejme ter izroči v pretres in posvetovanje upravnemu odseku.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pfeifer predlaga, da naj se izroči njegov samostalni predlog v formalnem oziru upravnemu odseku.

Prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Na vrsto pride sedaj 4. točka dnevnega reda, to je:

4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Logaškega za uvrstitev občinske poti Rakek - Laze - Dolenji Logatec med okrajne ceste.

4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstrassenausschusses von Loitsch um Einreihung des Gemeindeweges Rakek-Laze-Unterloitsch in die Kategorie der Bezirksstraßen.

Poročevalec Jelovšek:

Visoka zbornica! Občina Planina je dné 15. januvarija 1895 vložila prošnjo do visokega deželnega zbora, da bi se občinska pot, nekdanja stara državna cesta Rakek-Ivanjeselo-Laze-Martinhrub in Dolenji Logatec uvrstila med okrajne ceste. V tej zbornici je gospod poročevalec v zadnjem zasedanji rekel, da prošnja ni zadosti utemeljena, in predlagal, da se odloži, da jo deželni odbor pregleda in o njej poroča. Letos je pa logaški cestni odbor zopet sklenil vložiti prošnjo, da bi se cesta, ki je bila lani odklonjena, uvrstila med okrajne ceste. Da bi ustregel želji visoke zbornice, ki je zadnjič rekla, da prošnje ne sprejme, ako ne bo vse popolnoma utemeljeno, najel je okrajni cestni odbor inženirja, ki je celo stvar pregledal in napravil proračun in načrt te ceste. Cesta je dolga 15 km in od teh bi se moralo cirka 6 km preložiti. Troški bi znašali okroglo 45.000 goldinarjev. Cestni odbor je svoj sklep po vseh občinah pravilno razglasil, namreč da se je sklenila poprava te ceste in naložila v ta namen 6% naklada. Tedaj pač ni nikdo ugovarjal temu predlogu, ali da ni bilo ugovora, je veliko krivo bilo to, da v razglasu cestni odbor ni rekel, da bo poprava stala 45.000 gld., ampak je to zamolčal in samo rekel, da se bo cesta popravila in da se je sklenila 6% naklada. Ko so pa ljudje pozneje izvedeli, kako stvari stojé, vložile so se tukaj pritožbe in občine Gor. Logatec, Hotederšica, Rovte in Planina se sedaj ostro branijo proti preložitvi te ceste.

Upravni odsek je uvaževal vse razloge in je sklenil sledeče predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Deželnemu odboru se naroča, da to zadevo preišče in da pred vsem poizvé, koliko bi cesta od Rakeka čez Ivanjeselo, Laze, Martinhrib in Dolenji Logatec stala, če se na stari progi — brez vsake preložitve — uvrsti med okrajne ceste.

Ob uspehu svojega preiskavanja naj deželni odbor v prihodnjem zasedanju zanesljivo poroča.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Modic ima besedo.

Poslanec Modic:

Visoki zbor! Cestni odbor Logaški je v svoji seji dné 16. novembra 1895 soglasno sklenil, da se cesta iz Rakeka čez Laze do Logatca uvrsti med okrajne ceste. Ta sklep je bil na očitnih prostorih razglašen in proti njemu ni bilo ugovora ali pritožbe. Šele včeraj so županstva Planina, Gerčarevec, Gorenji Logatec, Hotederšica in Rovte vložila pritožbo, češ, da ceste sploh treba ni. Vsa stvar se torej ne ujema in je nejasna in torej priporočam slavnemu deželnemu odboru, da naj vso zadevo na lici mesta preišče in v prihodnjem zasedanju gotovo o njej poroča.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, in ker se je gospod poročevalec odpovedal končni besedi, bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1894. in proračunu za leto 1896. (k prilogi 16.)

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Theaterfondes für das Jahr 1894 und den Vorschlag für das Jahr 1896 (zur Beilage 16.).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! O računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1894. nima finančni odsek posebno veliko opazek, ker je iz števil, katere imajo gospodje v prilogi 16. sami pred saboj, razviden faktičen uspeh tega zaklada. Omeniti je gledé naj-

movine za lože pri IV. poglavji prihodkov, da je znašala 1838 gld. 24 kr. manj vsled tega, ker so se lože bile za leto 1895. veliko ceneje oddale, kakor je bilo proračunjeno in ker tangenta od tega odpadka pri licitaciji lož spada tudi že proračunu leta 1894. Toliko gledé prihodkov. Gledé troškov je omeniti, da so pri I. poglavji mezde ostale manjše za 100 gld., ker se je prizoriščniku dala manjša plača, kakor se je bilo proračunilo.

Pri II. poglavji se je izdalo za 310 gld. 19 kr. več in sicer vsled tega, ker se je za popravilo redutnih poslopij izdalo 264 gld. 51 kr., za poprave v gledališči pa 814 gld. 68 kr., med tem, ko je v ta namen proračunjenih bilo samo 769 gld.

Pri IV. poglavji »zavarovanje proti ognju« se je proti proračunu prihranilo 246 gld. 01 kr. vsled tega, ker je deželno knjigovodstvo tangento za leto 1894. previsoko proračunilo, ko se je proračun sestavil in odobril.

Pod V. poglavjem se je za inventar za oder izdalo 806 gld. 88 kr. več, ker so se nekatere stvari nakupile, za katere ni bilo nič proračunjenega, o katerih se je pa v teku leta pokazalo, da so neobhodno potrebne.

Pri VI. poglavji »obrestovanje posojila« je deželni odbor izkazal prihranek 997 gld. 08 kr. Ta prihranek je pa čisto fiktiven in bi utegnil motiti visoko zbornico. Zato je finančni odsek naglašal, da je to napačno zaračuneno, kajti vstaviti bi se moral kot potreščina pri VI. poglavji znesek 5400 gld., namreč obresti od posojila za zgradbo gledališča in amortizačna kvota, katero dežela vsako leto poplača mestni hranilnici. Zato bi moralo deželno knjigovodstvo vknjiževanje tako urediti, da amortizačna kvota pride pri VI. poglavji med troške; sprejme pa se kot dohodek v VIII. poglavji med prehajalne dohodke, kakor se je ta znesek faktično med prehajalnimi troški izkazal. Ako kdo, ki ima to predlogo pred saboj, ne pregleda vseh postavkov, ampak le zneske, s katerimi ima kontrati, bo mislil, da je to kak prihranek, katerega pa v istini ni. Ta prihranek odpade, ako se v ozir uzame, da se je kot prehajalni trošek pri poglavji XI. izplačal isti znesek.

Pri VII. poglavji se je proti proračunu izdalo 176 gld. 27 kr. več, zato pa se je pri X. poglavji, kjer so zaračunjeni jednaki troški, kakor pri VII. poglavji, izdalo 140 gld. 67 kr. manj, tako da se je torej za razne stvari vsega skupaj izdalo samo za 35 gld. 60 kr. več, kakor je bilo proračunjeno.

Daljših opomb gledé računskega sklepa gledališkega zaklada za l. 1894. finančni odsek nima.

Gledé razkaza imovine omenjam, da se je končna čista imovina koncem l. 1894. proti imovini prejšnjega leta pomnožila za 6627 gld. 63 kr. in sicer vsled tega, ker je končni zastanek dolgov leta 1894. manjši bil, kakor l. 1893.

Ako se tukaj še omeni, da se je vrednost gledališča postavila v izkaz skupne imovine z zneskom 288.843 gld. 80 kr. in da se iz tega more sprevideti, da je gledališka zgradba samo ta znesek stala in ne več, kakor bi utegnil kdo misliti in trditi,

menim, da je gledé razkaza imovine vse povedano in zato predlagam po sklepih finančnega odseka sledeče:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»1.) Računski sklepi gledališkega zaklada za leto 1894. s tega leta rednimi			
prihodki	15752 gld.	07 $\frac{1}{2}$ kr.	
in troški: rednimi	12093 »	59 $\frac{1}{2}$ »	
in izrednimi	4559 »	28 »	
torej z nedostatkom	800 gld.	80 kr.	
in dejanskimi prihodki:			
rednimi	15807 »	19 »	
izrednimi	30010 »	— »	
prehajalnimi	11258 »	63 »	
vkup	57075 gld.	82 kr.	

in izdatki:
rednimi 13340 gld. 04 $\frac{1}{2}$ kr.
izrednimi 16244 » 35 »
prehajalnimi 25799 » 37 » 55383 » 76 $\frac{1}{2}$ »
torej z blagajničnim preostankom 1692 gld. 05 $\frac{1}{2}$ kr.
se odobri.

2.) Istotako se odobri in na znanje vzame razkaz skupne imovine koncem leta 1894. z aktivni 334340 gld. 87 $\frac{1}{2}$ kr.
in pasivi 191838 » 08 $\frac{1}{2}$ »
torej s čisto imovino 142502 gld. 79 kr.

3.) Deželnemu odboru se naroča, poučiti deželno knjigovodstvo, da se ima za amortizacijo pri mestni hranilnici ljubljanski določena letna kvota zaračunavati vedno med izdatki pri poglavji VI. in XI., ter med dohodki pri poglavji VIII.«

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov besede k enemu ali drugemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali skupno o vsih predlogih.

Prosim gospode, ki pritrjujejo predlogom finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Hribar:

Prestopam sedaj k proračunu gledališkega zaklada za l. 1896. Predno pa se spustim v podrobnosti, imam omeniti, da bodo uspehi pokritja za l. 1896 pri gledališkem zakladu proračunjeni z dokaj manjšo svoto kakor v l. 1894 in 1895. Uzroke iskati je v pogubonosnem potresu, kateri se je v visoki zbornici že tolikrat omenjal, in ki je kvarno vplival na vse deželne naprave. Občinstvo, katero je prejšnja leta veselje imelo obiskavati gledališče in je vsled tega cene lož precéj visoko vzdignilo, prišlo je vsled potresa do treznega prevdarka vse situacije in

rezultat je bil ta, da so se lože za sedanjo sezono oddale skorej izključno po izklicni ceni. Vsled tega se je za lože mesto proračunjenih 12.000 gld. skupilo samo 7.962 gld., torej veliko manj, kakor je proračunjeno, in naravno je, da se mora to v proračunu za l. 1896 zrcaliti. Druga posledica je ta, da v proračunu gledališkega zaklada za l. 1896 ne bo postavljena nobena podpora niti za slovenske niti za nemške gledališke predstave, kakoršni sta se dosedaj vsako leto proračunovali pri gledališkem zakladu, in tretja posledica — ker mislim, da vse stranke visoke zbornice priznavajo važnost gledališča za obe narodnosti — bode, da se bo podjetništvoma slovenskih in nemških gledaliških predstav kot podpora izplačala večja svota kakor dosedaj iz deželnega zaklada. Po teh splošnih opazkah predlagam, da visoka zbornica preide v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Otvaram splošno razpravo. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da prične svoje poročilo.

Poročevalec Hribar:

Potrebščina pri gledališkem zakladu za l. 1896 proračunava se takole:

Pri I. poglavji »Plačila« se proračunava 1620 gld. ravno tako, kakor je bilo proračunjeno za l. 1895 in finančni odsek predlaga, da se odobri ta postavek. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri II. poglavji »Vzdrževanje poslopij« se proračunava letos znesek 945 gld. proti znesku 874 gld., ki je bil proračunjen za l. 1895. Povišek je tukaj pri tretjem naslovu, pri vzdrževanju in snaženju gledališkega poslopja, kjer se mestu 500 gld., kakor za leto 1895, za l. 1896 proračunava 800 gld., in sicer vsled faktičnega uspeha v letu 1894. Sprevidelo se je, da se z zneskom 500 gld. ne izhaja pri vzdrževanju in snaženju tako velikega poslopja, kakor je gledališče, in zato je treba postaviti v proračun znesek 800 gld. Prihranilo se je pa pri troških za vzdrževanje redutnih poslopij 200 gld. zato, ker se dežela kranjska pogaja z mestno občino ljubljansko gledé prodaje vseh treh poslopij in ker je po sedanjem stanju tega vprašanja pričakovati, da se ta pogajanja utegnejo dognati že v teku sedanjega ali prihodnjega meseca, zatorej tukaj ni treba v proračun postavljati več kakor samo tangento, ki pripada na jedno četrletje ali k večjemu na jedno tretjino leta. Pričakovati pa je, da se bo pri tem znesku 100 gld. še kaj prihranilo. Predlagam, da se sprejme postavek deželnega odbora. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri III. poglavji »c. kr. davki in doklade« bi imel omeniti pri naslovu 1. in 2., pri točkah a in b, to, kar sem poprej povedal gledé redutnih poslopij. Ker se vse te točke tičejo istih poslopij, prihranim

si lahko po prejšnjih opomnjah vsako daljše pojasnilo in zato le predlagam, da se proti znesku 811 gld., proračunjenemu za l. 1895, letos postavi v proračun znesek 170 gld. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri IV. poglavji predlaga finančni odsek nespremenjeno po postavku deželnega odbora za zavarovanje proti ognju znesek 2145 gld. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri V. poglavji »inventar za oder« se je za l. 1896 postavil v proračun tisti znesek, kakor za l. 1895. Predlagam, da se znesek 800 gld. odobri. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri VI. poglavji »Amortizovanje in obrestovanje posojila« se proračunava za l. 1896: za povračilo glavnice 1092 gld. proti znesku 1043 gld., proračunjenemu za l. 1895 in za $4\frac{1}{2}\%$ obresti od posojila 100.000 gld. znesek 4308 gld. proti znesku 4357 gld., ki je bil proračunjen za l. 1895. Postavki pri amortizaciji kvoti in pri obrestih od posojila so za l. 1896. drugačni, kakor za l. 1895, ker se je več kapitala že amortizovalo in potemtakem anuviteta 5400 gld. več znaša na kapitalu in manj na obrestih. Predlagam, da se postavke 5400 gld. odobri. (Obvelja. — Angenommen.)

Za »Subvencije« se ne proračunava ničesa.

Pri VIII. poglavji »Različni troški« bom v imenu finančnega odseka predlagal samo to premembo, da se pri 3. naslovu troški za kurjavo v gledališči v znesku 500 gld., katere predlaga deželni odbor v ekstraordinariji, postavijo v ordinariji in da se ti troški tudi v bodoče tako zaračunavajo. Sicer predlagam, da se postavke deželnega odbora odobri. (Obvelja. — Angenommen.)

Ako se povzamejo vse potrebščine, vidi se, da znašajo 11.775 gld. v ordinariji. Predlagam, da se ta številka odobri. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri pokritji se proračunava za najmovine pri I. poglavji znesek 363 gld. proti znesku 2000 gld., ki je bil proračunjen za l. 1895. Ta manjši znesek v proračunu se opravičuje z nado na prodajo redutnih poslopij. Vse tisto, kar so nesla redutna poslopja, bo vsaj za tri četrt leta odpadlo in zato se opravičuje tudi ta manjši postavek. Predlagam, da se po nasvetu deželnega odbora v proračun postavljena svota 363 gld. odobri. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri II. poglavji se ne proračunava ničesa, ker redutna dvorana odslej gledališkem zakladu ne bo ničesa več donášala.

Pri III. poglavji »Najmovina« za lože se predlaga znesek 8500 gld. proti 12 000 gld., proračunjenih za l. 1895. Razloček, kakor vidi visoka zbornica, je ta, da se za letos proračunava 3500 gld. manj, kakor za l. 1895. Ta manjši postavek je opravičen v tem, da se je za letošnjo sezono za lože skupilo samo 7900 gld. Ako bi se na ta faktični uspeh ozirali, mogli bi za bodoče leto proračunati k večjemu 8000 gld. Vender si je mislil deželni odbor — in tudi finančni odsek pritrjuje temu — da se bodo

razmere, ko se jedenkrat prebivalstvo zopet vsamosvesti, predrugačile, in da v prihodnje cene lož ne bodo več tako nizke kakor letos. Tudi se znesek 8500 gld. proračunava le za leto 1896, med tem, ko bo finančni odsek v prihodnjem letu predlagal, da se proračunijo najmovine za lože na 10.000 gld. 8500 gld. proračunava se za letos zato, ker od svote, katera se je letos skupila za lože, pripada tangenta na prve tri mesece leta 1895, med tem, ko se bo za prihodnjo sezono deželni odbor posvetoval, kako urediti prodajo lož, da bodo nesle vsaj 10.000 gld. ali skrbeti, da se pod tem zneskom ne bodo prodajale. Zato se je za letos postavilo v proračun 8500 gld., namreč 5000 gld. za zadnje tri mesece l. 1896 od zneska 10.000 gld., ki se bo drugo leto postavil v proračun, in 3500 gld. kot tangento, ki pripada na prve tri mesece l. 1896.

Pri tej priliki pa se je v finančnem odseku sprožila in tudi pri večini našla prijazen odmev misel, naj se mestu ljubljanskemu, katero je k gledališki stavbi prispevalo z izdatnim zneskom in katero ima velik interes, da se gledališče v Ljubljani vzdržuje, odstopi jedna reprezentacijska loža, zlasti zato, ker ima deželni odbor poleg lože za gospoda deželnega glavarja dve taki na razpolago. V tem smislu bom koncem poročila stavil predlog. Za sedaj predlagam, da se pri III. poglavji odobri postavke 8500 gld. (Obvelja. — Angenommen.)

Pri IV. poglavji se ne proračuna ničesar.

Potemtakem znaša skupno pokritje v ordinariji 8863 gld., v ekstraordinariji pa ničesa, in proti potrebnemu v skupnem znesku 11.775 gld. se kaže nedostatek 2912 gld., in jaz si dovoljujem v imenu finančnega odseka predlagati sledeče:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»1. Proračun gledališkega zaklada za l. 1896 z rednimi potrebščinami	11.775 gld.
in rednim pokritjem	8.863 »

torej z nedostatom 2.912 gld.
ki naj se pokrije iz blagajničnih preostankov, se odobri.

2. Mestni občini ljubljanski prepusti se od prihodnje gledališke sezone nadalje v reprezentacijske namene jedna loža prvega nadstopja brezplačno.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Žitnik ima besedo.

Poslanec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Ker sem v finančnem odseku glasoval proti temu predlogu gospoda poslanca Hribarja, da se namreč mestni občini ljubljanski, oziroma županu ljubljanskemu, brezplačno prepusti reprezentacijska loža, mislim, da moram vsaj razloge povedati, zakaj bom tudi danes glasoval proti temu predlogu. Naravnost priznavam, da županu pristuje repre-

zentacijska loža; nimam ničesa proti temu; ne uvidim pa razloga, zakaj bi vsled tega moral trpeti gledališki zaklad. Res je, da je mestna občina ljubljanska za zgradbo gledališča dala prispevek 36.000 gld., ali ta razlog zame še ni merodajen, da bi bilo umestno, prepustiti mestni občini jedno reprezentacijsko ložo brezplačno, kajti dosledno bi mogli in takorekoč morali tudi kranjski hranilnici, ki je prispevala k zgradbi gledališča z 80.000 gld., dati vsaj jedno, če ne dve loži. Ako bi mestna občina ljubljanska, recimo, vsako leto prispevala kak donesek za gledališke predstave, potem bi bil to tak razlog, da bi jaz gotovo ne glasoval proti današnjemu predlogu. Ko pa vidim, da primanjkuje pri proračunu 2912 gld., ki se ne dajo pokriti iz blagajničnih preostankov, ampak se bodo — ker jako dvomim, da bi pri takem podjetji sploh bilo kaj preostankov — pozneje najbrž morali pokriti iz deželnega zaklada, mislim, da bi bilo bolj umestno, da se ta predlog odkloni, dokler nismo prepričani, da se bodo za lože dosegle zopet višje najmovine. Ako mestna občina ljubljanska meni, da mora župan imeti reprezentacijsko ložo, naj jo ona sama za ta čas plačuje, dokler se ne zboljšajo deželne finance.

To je popolnoma stvaren razlog, ki me vodi, da ne gledé na kako osebo glasujem proti predlogu častitega gospoda poročevalca

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Majaron se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Seveda ni pričakovati, da bom na dolgo in široko pobijal razloge gospoda poslanca dr. Žitnika. Stvar, za katero se gre, je vprašanje honetnosti. Pripoznaval je gospod predgovornik, da gré ljubljanskemu mestu reprezentacijska loža, a če je z mestom primerjal slavno kranjsko hranilnico, moram vender reči, da je o reprezentacijski loži samo govor pri javnih oblastvih, kar se godi gledé deželnega odbora, kar se godi gledé visoke vlade in kar se ima tudi goditi gledé župana deželnega stolnega mesta. Stvar tudi ni vprašanje finančno, kajti tukaj se gre, ako se uzamejo cene lož, kakor jih imamo sedaj, za bagatelo 90 gld., katera vender ne more priti v poštev. Iz finančnega stališča se torej predlogu nikdo ne more protiviti.

Gospôda moja! Častiti gospod predgovornik je sam poudarjal, da je mesto za zgradbo gledališča dalo prispevek 36.000 gld. in gotovo je, da bi bila takrat mestna občina ljubljanska lahko stavila kak pogoj, recimo ta pogoj, da naj se jej odstopi jedna loža, kar bi se bilo od strani dežele gotovo odobrilo. Ta pogoj se ni bil stavil, ker je mestna občina morala pričakovati, da se jej bo od druge strani tudi honetnost izkazala. Prepričan sem, da se je to samo prezrlo in da bi bil sicer deželni odbor že svoje dni gotovo iz lastne inicijative prepustil mestu jedno

ložo. Ker se torej gré za stvar honetnosti nasproti mestu ljubljanskemu in ker iz finančnega stališča ne more biti pomisleka zoper tako malostno svoto, ko vender marsikaterim vasem dajemo po večje zneske, menim, da naj bi se v načelu potrebne honetnosti vsi združili in glasovali za predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Hribar:

Po besedah častitega gospoda predgovornika bi meni prav za prav ne bilo treba ničesa govoriti, vender pa moram reflektovati na jedno izjavo gospoda poslanca Žitnika. Dejal je, ako bi mestna občina ljubljanska prispevala za gledališče s kakim letnim doneskom, da bi bil potem on morebiti pripravljen, glasovati za predlog finančnega odseka. Prezrl je pa čisto, da mestna občina ljubljanska vsako leto s precejšnjim zneskom prispeva za gledališke predstave, ker plačuje vsako leto stalnih 3000 gld. — in lani je poleg tega dovolila še 2000 gld. izredne — podpore, da je omogočila dramatičnemu društvu, da se je sploh moglo vzdržavati na površji. Potemtakem deželno stolno mesto že precej velike žrtve prinaša za gledališče. To pa je zame le postranske važnosti. Vprašanje, o katerem sedaj govorimo, je: ali hoče visoka zbornica nasproti deželnemu stolnemu mestu izkazati nekoliko uljudnosti in prijaznosti? Gospôda moja, to je samo vprašanje uljudnosti, in jaz bi dejal, da je proti taki občini, proti stolnici dežele, proti občini, katera vsako leto toliko prinaša za budget deželne uprave, vsaj nekoliko uljudnosti na mestu, in ako se more mestu ljubljanskemu tako lepo in po ceni izkazati ta uljudnost, kakor pri tej priliki, bi ne smelo biti nobenega poslanca, ki bi glasoval proti temu aktu uljudnosti in prijaznosti.

Končam in priporočam, da se visoka zbornica izreče za predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Prestopimo sedaj na glasovanje. Prosim gospode, ki pritrdé prvemu predlogu finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim gospode, ki pritrujejo drugemu odsekovemu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je tudi sprejet, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Daljna točka je:

6. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega, blazniškega, poročniškega in najdeniškega zaklada za l. 1896. (k prilogi 25.).

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Kranken-, Irren-, Gebärhause- und Findelfondes für das Jahr 1896 (zur Beilage 25).

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Hohes Haus! In der letzten Sitzung gelangte der Rechnungsabschluss des Krankenfondes und der übrigen mit demselben vereinigten Fonde für das Jahr 1894 zur Berichterstattung. Ich hatte bereits bei diesem Anlasse die Ehre, das hohe Haus darauf aufmerksam zu machen, daß diese Angelegenheit an und für sich von außerordentlicher Bedeutung ist und daß es zu wünschen wäre, diese Frage des Rechnungsabschlusses für das Jahr 1894 um so aufmerksamer ins Auge zu fassen, als wir in einem Uebergangsstadium uns befinden, in welchem die Differenz zwischen den Verwaltungskosten in dem alten und denjenigen, welchen wir in dem neuen Spitale entgegen zu sehen haben, zum Ausdrucke gelangen wird. Ich enthalte mich, jene Ansätze zu recapituliren, welche bezüglich der Verwaltung im alten Krankenhause für das Jahr 1894 maßgebend waren, weil ich glaube, daß dieselben denjenigen Herren, welche bei dieser Gelegenheit mir ihre Aufmerksamkeit zu schenken die Güte hatten, noch in Erinnerung sein dürften.

Ich gehe nun über auf den vorliegenden Bericht des Landesauschusses über die Voranschläge des Kranken-, Irren-, Gebärhause- und des Findelfondes für das Jahr 1896, welcher Bericht im Finanzausschusse eingehend erörtert worden ist und zu den Beschlüssen geführt hat, die ich im Namen des Finanzausschusses vorzutragen die Ehre haben werde. Wenn wir, ich möchte sagen, in der Generaldebatte über diesen Gegenstand diejenigen Summen ins Auge fassen, welche wir in Zukunft für die Verwaltung dieser Anstalten aus dem Landesfonde zu bedecken haben werden, im Vergleiche zu den Ausgaben, welche effectiv in den letzten Jahren aus diesem Fonde zu bedecken waren, so möchte ich mir vor allem erlauben zu constatiren, daß in der Gesamtsumme der Ansätze, welche aus dem Landesfonde pro 1896 im Betrage von 146.860 fl. reclamirt werden, gegenüber dem effectiven Erfolge pro 1894 im Betrage von 133.667 fl., eine Mehrausgabe von 13.193 fl. auf den Landesfond entfallen wird. Allein diese Berechnung muß nach einigen Richtungen richtig gestellt und dabei hervorgehoben werden, daß diese Mehrausgabe nicht in diesem, sondern nur in einem höheren Betrage den wirklichen Verhältnissen entsprechen dürfte.

Zur Vergleichung der Mehrausgaben, die wir in Zukunft für diese Anstalten zu leisten haben werden, empfiehlt es sich, weniger die Differenz zwischen den effectiven Leistungen im Jahre 1894 und dem Voranschlage festzuhalten, als vielmehr die Bruttoansätze für das Jahr 1894 mit den Bruttoansätzen für das Jahr 1896 zu vergleichen. Für das Jahr 1894 waren als Beitrag aus dem Landesfonde

im Ganzen 166.872 fl. beantragt, während brutto für des Jahr 1896 die Summe von 184.882 fl. beantragt wird, woraus allein schon eine Differenz von rund 18 000 fl. sich ergibt. Aber auch diese dürfte noch eine Correctur erheischen aus dem Grunde, weil der thatsächliche Erfolg bei allen diesen Fonden erfahrungsgemäß unsere Voranschläge in der Regel durch den Erfolg in den Ausgaben überschreitet und zwar aus einem Grunde, dem wir, was bei wiederholten Anlässen schon hervorgehoben wurde, nicht begegnen können, weil nämlich diese Ueberschreitung bedingt ist durch die höheren Anspruchnahmen dieser Anstalten seitens derjenigen, welche darin Hilfe suchen und Hilfe zu suchen berechtigt sind. Würde man auch diese Rücksichten der successiven Steigerung der Ausgaben ins Auge fassen, so glaube ich nicht zu irren, wenn ich die Behauptung aufstelle, daß die Mehrausgaben aus allen diesen Gründen zusammengekommen, ungefähr den Betrag von 20.000 fl. pro Jahr erreichen dürften. Wenn man sich nun fragt, woraus diese Mehrausgaben entstehen, so wird es vielleicht am Platze sein im vorhinein, bevor wir noch in die Specialdebatte eingehen, die Quellen anzudeuten, aus denen diese Mehrausgaben entspringen; diese Quellen sind sehr wenige, sie sind einfach, klar, verständlich und auch gerechtfertigt. In erster Reihe ist es ja den Herren, welche in der früheren Session mit dem Gegenstande sich befaßt haben, noch erinnerlich, daß die Frage der Wasserbeschaffung das Land, — ich lege Gewicht darauf, — bisher insoferne nicht betraf, als diese Kosten schon in den Verpflegskosten enthalten waren, und hierin ist die Quelle zu suchen, woraus die Mehrleistungen des Landes beansprucht werden. Thatsächlich werden auch für die Wasserversorgung in den verschiedenen Anstalten in Zukunft mehr als bisher, 5000 fl. verlangt werden. Die Frage, ob in dieser Beziehung eine Ermäßigung möglich sei, ist im Finanzausschusse eingehend discutirt worden und ich werde die Ehre haben, im Namen des Finanzausschusses diesbezüglich eine Resolution zu beantragen, welche diesen Zweck im Auge hat und zugleich zu der Hoffnung berechtigt, daß im Laufe der Zeit durch Maßregeln, welche in Voranschlag gebracht werden, ebenso wie vielleicht durch nachträgliche Verhandlungen mit den betreffenden Factoren eine Ermäßigung dieser Ausgaben zu erzielen sein wird. Eine zweite und zwar die wichtigste Quelle der Erhöhung der Mehrausgaben ist in der Beleuchtung und Beheizung der Anstalt gelegen. An und für sich war das hohe Haus auf die Mehrausgaben, welche aus diesem Titel entspringen werden, schon dadurch entsprechend vorbereitet, daß in den Sessionen des Jahres 1893 und 1895 Anträge über die Einführung der Dampfheizung in allen Anstalten dem hohen Hause vorlagen, sowie dadurch, daß im Jahre 1895 die Einführung der elektrischen Beleuchtung in Verhandlung gebracht und zum Abschluß geführt wurde. Aus den beiden Titeln der Beleuchtung und Beheizung war nach den Vorlagen, welche von Seite des Landesauschusses an den hohen Landtag gelangt waren, nach den Beschlüssen, die auf Grundlage dieser Vorlagen und mit Rücksicht auf alle übrigen Umstände, die dabei zu erwägen waren, von dem hohen Landtage gefaßt wurden, eine bedeutende Steigerung der Ausgaben zu erwarten. Diese Steigerung der Ausgaben, beziehungsweise die Kosten für die Beleuchtung, waren in dem Voranschlage pro 1895 für die Krankenanstalten mit

dem Betrage von 2300 fl. ins Auge gefaßt und da man beschloßen hatte, die gleiche Beleuchtung aus derselben Quelle auch für das Zwangsarbeitshaus einzuführen, so konnte es ermöglicht werden, mit der Gesamtsumme von 3500 fl. für diesen Zweck das Auskommen zu finden, wovon ein Betrag von 1200 fl. auf die Verwaltung des Zwangsarbeitshauses zu entfallen hat. Daran festhaltend, daß für Beleuchtungszwecke demnach von Seite des hohen Landtages ein Betrag von 2300 fl. für das Krankenhaus und die mit demselben in Verbindung stehenden Krankenanstalten und Baulichkeiten bereits ins Auge gefaßt war, hat man den Anhaltspunkt für die Berechnung der Mehrkosten, welche aus dem Titel der Beheizung dem Lande erwachsen werden. Die Frage, wie hoch diese Kosten einzustellen sein werden, ist aus dem Grunde schwierig zu beantworten gewesen, weil wir thatsächlich bei dem Voranschlage für das Jahr 1893 das Ausmaß des Bedürfnisses an Heizungskosten noch nicht vollständig ins Auge fassen konnten und spätere Rechnungen eine größere Inanspruchnahme der Landesmittel nothwendig erscheinen ließen. Wir haben im ganzen, wenn man die Mehrauslagen, von denen ich spreche, ins Auge faßt, zu calculiren mit einer Mehrausgabe von 10.300 fl., für das Krankenhaus, mit einer solchen von 2166 fl. für das Irrenhaus, beziehungsweise für das dem Krankenhaus affiliirte Siedehaus, und für das Gebäuhäus ebenfalls mit 2166 fl., im ganzen demnach mit dem Betrage von 14.632 fl., wozu noch die Auslage für die Anstellung des Maschinisten und der Heizer zu rechnen ist, welche mit einem weiteren Betrage von 1836 fl. in dem vorliegenden Voranschlage enthalten ist, so daß im ganzen ein Mehrbetrag von ungefähr 16.500 fl. für die Beheizung und Beleuchtung dieser Anstalt das Land belastet. Wenn Sie nun den Betrag von 2300 fl. für die Beleuchtung abziehen, wie ich dies auseinanderzusetzen die Ehre hatte, so erübrigt ein Betrag von 14.200 fl. Die Heizungskosten wurden im ganzen veranschlagt mit dem Betrage von 8560 fl.; nach Abzug dieses Betrages von der Summe von 14.200 fl., die ich früher zu deduciren mir erlaubt habe, erübrigt ein Betrag von 5640 fl., von welchem noch weiter in Abzug zu bringen sind jene Ersätze, welche theils von dem Zwangsarbeitshaus, theils von dem Leonomie im Betrage von 1800 fl. dem Lande zufließen werden, so daß dann eine Summe von 3840 fl. erübrigt, welche den Mehrbetrag der Ausgaben für die Beheizung gegenüber den Anätzen, welche uns bisher bekannt waren, darstellt. Dieser Mehrbetrag von 3840 fl. findet, wie schon bemerkt, zum größtentheile seine Erklärung in der Einbeziehung verschiedener Localitäten in die Beheizung, welche im Jahre 1893, wo diese Anträge an das hohe Haus gelangten, darunter nicht einbegriffen waren; zum Theile aber auch darin, daß im ersten Jahre erfahrungsgemäß die Beheizung größere Kosten in Anspruch nimmt, als dies in den späteren Jahren, wenn die Mauern ausgetrocknet sein werden, der Fall sein wird. Es ist nämlich der Umstand nicht zu übersehen, daß die Benützung des allgemeinen Krankenhauses und der demselben affiliirten Anstalten in Folge der Erdbekankatastrophe anticipirt werden mußte und daß es nicht möglich war, im Laufe des Winters, wenn man die Anstalt nicht benützt hätte, jene Erfahrungen zu sammeln, welche die zweckmäßige Ausnützung der Beheizung ermöglicht hätten; es ist nicht möglich diesen Umstand zu übersehen,

der vielleicht wesentlich die Mehrausgaben beeinflusst, die in dem gegenwärtigen Jahre aus diesem Titel in Anspruch genommen werden. Die Hoffnung ist nicht unberechtigt, daß auch in dieser Beziehung in der nächsten Zeit eine Ermäßigung der Kosten sich ergeben wird, umsomehr, als wir auch im Finanzausschusse dem Landesauschusse und seinen Vertretern gegenüber den Wunsch betont haben, es möge der Versuch der Verwendung einer minderwertigen Kohle, als es die jetzige ist, nicht unausgeführt bleiben, woraus sich vielleicht eine nicht unbedeutende Ermäßigung der Ausgaben ergeben dürfte.

Nach diesen Auseinandersetzungen bitte ich, daran festzuhalten zu wollen, daß der Mehrbetrag von 6500 fl., der sich in diejenigen Unterabtheilungen vertheilt, die ich soeben auszuführen die Ehre hatte, aus Gründen entspringt, die ihre vollständige Rechtfertigung in Thatsachen finden, gegen welche sich keinerlei Einwendung ergeben dürfte, auch deshalb nicht, weil selbst in dem Falle, als Ueberschreitungen und Irrungen vorgekommen wären, wir doch mit den gegebenen Verhältnissen rechnen müßten und uns in die Zwangslage zu fügen hätten. Nichtsdestoweniger muß ich hervorheben, daß die Durchführung dieser Bauten, wenn sie auch große Mittel des Landes in Anspruch genommen hat, mit den Ausgaben, welche andere Länder für diese Zwecke widmen, durchaus in keinem Mißverhältnisse steht, daß wir vielmehr aus vielen Gründen uns glücklich schätzen müssen, daß während der schweren Katastrophe, von welcher das Land betroffen wurde, dieser Bau fertig da stand, weil im entgegengesetzten Falle dem Lande nicht nur außerordentliche Kosten, sondern auch Verlegenheiten erwachsen wären, die viel höher und schwerer anzuschlagen gewesen wären, als alle andere Verluste. Müßten wir heute ein neues Krankenhaus bauen, — und ein solcher Bau könnte nicht verzögert werden, — so würden sich die Kosten dafür bei den veränderten Verhältnissen, die vielleicht auch noch für die nächsten Jahre maßgebend sein werden, in ganz außerordentlicher Weise erhöhen und wir müssen deshalb in dem Betrage von ungefähr 700.000 fl., welche diese Anlagen kosten werden, unter den gegebenen Verhältnissen noch immer eine durchaus befriedigende und glückliche Lösung der finanziellen Frage mit Rücksicht auf die Bedürfnisse des Landes und seine Verpflichtung in dieser Beziehung das Nothwendige vorzuziehen, erblicken. Ich kann diesen Anlaß nicht vorübergehen lassen, ohne ausdrücklich zu betonen, daß wir allen Grund haben, mit der Leitung, welcher dieser Ban anvertraut war, vollkommen zufrieden zu sein und derselben jede Anerkennung zu zollen. Andererseits aber wäre es allerdings am Plage zu betonen, daß mancherlei Vorkehrungen erwünscht gewesen wären, die vielleicht, weil sie unterlassen worden sind, manche Mehrbelastung zur Folge haben dürften, die sonst hätte vermieden werden können. Ich will in dieser Beziehung nicht auf die Details hinweisen, die im Finanzausschusse sehr eingehend erörtert worden sind, zum größten Theile deshalb nicht, weil eine Aenderung dieser Verhältnisse heute nicht mehr thunlich erscheint, dann aber auch deshalb nicht, weil eine Discussion über diese Gegenstände möglicherweise den Landesinteressen eher abträglich als förderlich wäre. Ich constatire jedoch und möchte dem Landesauschusse dringendst empfehlen, in Zukunft bei Abmachungen dieser Art den Beschlüssen, welche

von Seite des hohen Landtages gefasst werden, unter allen Verhältnissen vollständig Rechnung zu tragen und der Verantwortlichkeit für derartige Unterlassungen aus dem Wege zu gehen.

Wenn ich nun hier bei der Generaldebatte, nachdem ich die hohen Kosten hervorgehoben habe, noch auf die Ermäßigungen in den Auslagen hinweise, welche in Folge des Neubaus dem Lande erwachsen werden, so erlaube ich mir zu betonen, daß nach dem vorliegenden Berichte des Landesauschusses bei den Verpflegskosten in allen diesen Anstalten, in dem Krankenhause sowohl, als auch in dem Siechen-, und dem Gebärhause sich hoffentlich namhafte Ermäßigungen herausstellen werden. Diese Ermäßigungen sind schon gegenwärtig in einem gewissen Ausmaße von Seite des Landesauschusses ins Auge gefasst worden und zwar werden diese Umstände bei der Specialdebatte hervorzuheben sein. Hier möchte ich nur dem Wunsche Ausdruck geben, daß der Landesauschuß bei Abmachungen bezüglich der Verpflegung mit der größten Sorgfalt auf die Wahrung der finanziellen Interessen des Landes bedacht sein möge. Im allgemeinen glaube ich jedoch dem hohen Hause trotz dieser Mehrkosten, die dem Lande aus der Verwaltung der Krankenhäuser erwachsen werden, die beruhigende Erklärung abgeben zu dürfen, daß diese Mehrkosten durchaus nicht unvorhergesehen, wir vielmehr darauf vorbereitet waren, daß sie aber auch in keinem Mißverhältnisse stehen zu den Verpflichtungen des Landes, in sanitärer Beziehung die weitgehendsten Vorkehrungen zu treffen. Wir besitzen in unseren neuen Krankenanstalten in mancher Richtung wirklich muster-giltige Anstalten und es bleibt nur zu wünschen, daß sie dem Zwecke, welchem sie gewidmet sind, und den Erwartungen, mit denen wir die Wirksamkeit dieser Institute begleiten, in Zukunft vollständig und in jeder Richtung entsprechen mögen, um jene Klagen, welche sich an die alte Anstalt knüpften, zum Abschlusse und die Beschwerden ein für allemal zum Schweigen zu bringen.

Indem ich also im Großen und Ganzen dem hohen Hause nur empfehlen kann, auf den Vorschlag für die Krankenanstalten auf Grundlage der Anträge einzugehen, wie der Landesauschuß dieselben in der Vorlage, die in Verhandlung steht, eingebracht hat, bitte ich auf diesen Prämissen die Specialdebatte über den Gegenstand eröffnen zu wollen. (Pohvala. — Beifall.)

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da vpelje svoje poročilo.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Nach dem, was in der Generaldebatte vorausgeschickt wurde, wird es mir möglich sein, bei der Specialdebatte über die einzelnen Fonde mich kürzer zu fassen, indem ich

nur darauf hinzuweisen haben werde, in welchen Richtungen eben die Mehrausgaben gelegen sind, Richtungen, die von Seite des hohen Hauses durch den soeben gefassten Beschluß, auf diesen Grundlagen in die Specialdebatte eintreten zu wollen, gewissermaßen schon im vorhinein genehmigt erscheinen. Wenn ich zu dem Vorschlage des Krankenhausesfonds zuerst übergehe, so erlaube ich mir bei Capitel I, Titel 1, vor allem darauf hinzuweisen, daß §§ 14—21 dieses Titels ausschließlich Positionen betreffen, welche aus der Anlage der Centralheizung, beziehungsweise aus dem Engagement des entsprechenden Personales entspringen, so daß die Mehrausgabe von 1836 fl., die unter diesem Titel in Anspruch genommen erscheint, vollständig gerechtfertigt ist. Weiter ist in diesem Capitel bei § 25, wo eine namhafte Erhöhung gegenüber den Erfordernissen pro 1895 im Betrage von 800 fl. ausgewiesen erscheint, hervorzuheben, daß diese Mehrausgabe durch einen Beschluß des vorjährigen Landtages bereits gerechtfertigt erscheint, indem die betreffende Erhöhung der Personalauslage bereits durch den früheren Landtag genehmigt worden ist. Die Bemerkungen, die sich auf die allgemeine Auseinandersetzung in der Generaldebatte knüpfen und die auch die einzige Mehrerhöhung darstellten, beziehen sich wesentlich auf den Wasserbezug, die Beleuchtung und Beheizung. Dem gegenüber erscheint daher die Mehrausgabe von 300 fl. im Capitel III, Titel 1. „Conservationskosten für die Spitalsgebäude“ bei dem großen Umfange der Gebäude von selbst gerechtfertigt. In dem nächsten Capitel IV, Titel 2, finden sie die Wasserauflage mit dem Betrage von 3300 fl. als Erfordernis eingestellt, gegenüber einem Erfordernisse von 300 fl., was noch für das Jahr 1895 ausgewiesen war; diese 3000 fl. mehr sind die Quote, welche auf das Krankenhaus für den Wasserbezug entfällt, während ein Betrag von 2166 fl. auf das dem Krankenhause affiliirte Irrenhaus und das Gebärhause zu setzen sein wird, so daß also in dem Gesamtbetrage von rund 5000 fl. jene Mehrausgaben enthalten sind, auf die ich eingangs der ersten Auseinandersetzung hingewiesen habe. Ich glaube also, daß mit der Genehmigung des Vorschlages für die Wasserauflage bei dem Krankenhausesfonde implicite auch die ein Sechstel-Quote für das Gebärhause und das Siechenhaus für die kranken Irren als genehmigt anzusehen ist.

Eine Mehrausgabe von größtem Umfange ist diejenige, welche unter Capitel V, Titel 9—16 enthalten ist, im Betrage von 10.300 fl., eine Mehrausgabe, die ausschließlich die Beheizung und Beleuchtung des Krankenhauses betrifft, während noch zu berücksichtigen ist, daß den gedachten Quoten entsprechend je $\frac{1}{6}$ der Wasserauflage auch für das Gebärhause und Siechenhaus für die kranken Irren eingestellt erscheint. Ich habe mich über die Frage der Beheizung und Beleuchtung des Krankenhauses in der ersten Darstellung ausführlich ausgesprochen und kann nur betonen, daß die Ansätze diesen Ausführungen entsprechend aufgestellt sind und der Finanzauschuß die Genehmigung dieser Ansätze in Vorschlag bringt. Als eine Mehrausgabe neben jener für den Wasserbezug, die Beleuchtung und die Beheizung erscheinen ferner die Mehrausgaben für die Beerdigung. Bisher waren die Beerdigungskosten, 200 fl. pro Jahr, unbedeutend; durch die verschiedene Lage des neuen Krankenhauses gegenüber dem

alten Krankenhause aber sind sie größer geworden. Diese Differenz wäre jedoch nicht so bedeutend, wenn nicht noch eine andere Frage dazwischen läge, auf welche ich nur hindeuten möchte, nachdem der Gegenstand noch im Stadium der Verhandlung sich befindet. Es ist die Jalen'sche Stiftung, aus welcher bisher die Beerdigungskosten bestritten wurden und deren Verwendung zu dem gleichen Zwecke in den neuen Krankenanstalten gegenwärtig noch in Verhandlung steht. Ich glaube der Hoffnung Ausdruck geben zu sollen und den Wunsch betonen zu dürfen, daß die Einnahmen dieses Fonds nach wie vor in der gleichen Weise, wie in dem alten Spital, auch bei dem neuen Spital Verwendung finden werden. Die Frage steht, wie gesagt, noch in Verhandlung und kann aus diesem Grunde nicht den Gegenstand der Berichterstattung bilden. Statt des Betrages von 200 fl., wie er bisher in Anspruch genommen wurde, ist ein solcher von 1600 fl., also um 1400 fl. mehr in den Vorschlag eingestellt worden. Ich habe bei diesem Anlasse einen Specialantrag nachzuholen, welcher von Seite des Landesauschusses direct an den Finanzausschuß gelangte, nämlich die Anschaffung eines Fouregons für Leichen, bezüglich dessen Verhandlungen im Zuge waren, die aber erst in der letzten Zeit zum Abschlusse gelangten; wir sind zu dieser Anschaffung verpflichtet und wird hiefür als außerordentliches Erfordernis ein Betrag von 600 fl. in Vorschlag gebracht. Das sind die sämmtlichen Mehrausgaben, welche sich aus der neuen Verwaltung ergeben. Diesen Ausgaben gegenüber habe ich mir noch auf einen Punkt hinzuweisen, der eine Minderausgabe darstellt, und das ist die Frage der Regie und Verpflegung der Kranken durch den Orden der barmherzigen Schwestern. Bisher wurde unter diesem Titel pro 1894 ein Betrag von 45.704 fl. benöthigt, und für das Jahr 1895 ungefähr der gleiche Betrag, nämlich 45.360 fl. präliminirt. Aus der in Verhandlung stehenden Vorlage entnehmen Sie nun, daß der Landesauschuß pro 1896 einen Betrag von 41.000 fl., also um 4360 fl. weniger in das Erfordernis eingestellt hat, und dieser Betrag ist es, der eine Ersparnis darzustellen geeignet erscheint. Ich will nur ganz kurz bemerken, daß die Regiekosten, die per Kopf und Tag berechnet waren, auch die Kosten für die Beleuchtung, Beheizung und einen Theil der Kosten für den Wasserbedarf enthalten, und daß jene Quote, die bisher an den Orden der barmherzigen Schwestern zu zahlen war, in Zukunft nicht mehr zu zahlen und demnach von den Verpflegungsgebühren ein entsprechender Abzug zu machen sein wird. Die diesbezüglichen Verhandlungen sind noch nicht zum Abschlusse gelangt und ich kann nur dem Wunsche Ausdruck geben, daß bei diesen Verhandlungen, — ich wiederhole, was ich bereits in der Einleitung gesagt habe, — den finanziellen Interessen des Landes in ausgiebigster Weise Rechnung getragen werden möge.

Nach diesen Positionen stellen sich die Summen des Erfordernisses pro 1896 im Ordinarium auf 89.005 fl., im Extraordinarium mit Einbeziehung jener Summe, welche nachträglich im Finanzausschuße angemeldet wurde, auf 6600 fl., das Gesamterfordernis somit auf 95.605 fl.

Was nun die Bedeckung dieses Erfordernisses angeht, so sind in der Bedeckung naturgemäß auch einige

Ansätze enthalten, die thatsächlich eine Ermäßigung dieser Mehrausgaben gegenüber den früheren Ansätzen enthalten. Wenn sie im Auge behalten, daß das Erfordernis 95.605 fl. beträgt, während dasselbe für das Jahr 1894 thatsächlich nur 83.664 fl. betragen hat, so ist die daraus sich ergebende Differenz von 12.000 fl. ja nicht die wirkliche Differenz, welche aus dem Landesfonde für das Krankenhaus beansprucht werden wird, sondern es kommen in Abzug noch einige neue Kosten, welche in der Bedeckung enthalten sind. In dieser Beziehung erlaube ich mir speciell auf Capitel II der Bedeckung hinzuweisen, wobei ich betone, daß unter Titel I, § 1 eine Erhöhung des Mietzinses, welchen bisher der Gebärfonds im Betrage von 126 fl. zu zahlen hatte, auf 1250 fl. platzgegriffen hat, woraus sich eine Mehreinnahme von 1124 fl. zu Gunsten des Krankenhauses ergibt. Die Einstellung dieser Post begründet wohl nur eine scheinbare Ersparung, nachdem diese Mehreinnahme zu Lasten des Gebärfonds gebucht werden muß, trotzdem aber erscheint dies wünschenswert und nothwendig, daß auch die kaiserliche Regierung bei der Instandhaltung des Gebärfonds interessiert ist, und daher die Nachweisung der Kosten für die Miete dieser Anstalt aus diesem Grunde wünschenswert erscheint. Wir haben bei früheren Anlässen von Seite der hohen Regierung einen Betrag für die Erhaltung der Hebammenschule verlangt und dieser ist im Betrage von 260 fl. als neue Post der Bedeckung eingetragen; ebenso wurde hier bei diesem Capitel unter § 3 des ersten Titels jener Ersatz von 1200 fl. eingestellt, den wir für die Beleuchtung des Zwangsarbeitshauses des Krankenhauses zugute schreiben können. Die sämmtlichen Auslagen für die Beleuchtung im Betrage von 3500 fl. erscheinen einerseits bei Capitel V im Betrage von 10.300 fl., über den ich zu berichten die Ehre hatte, einbezogen und ist demnach, um zu dem wirklichen Bedarfe für das Krankenhaus zu kommen, die Einstellung des Ersatzes, den wir aus dem Zwangsarbeits-hause im Betrage von 1200 fl. erhalten, nothwendig. Endlich ist eine weitere Post von 600 fl. als Einnahme eingetragen, welche mit dem Orden der barmherzigen Schwestern für die elektrische Beleuchtung im »Leoninum« vereinbart worden ist. Ich möchte bei dieser Gelegenheit, weil es sich um Ersätze für die Beleuchtung und Beheizung handelt, speciell darauf hinweisen, daß es sich empfehlen wird, bei den Abmachungen, die mit dem Orden bezüglich der Regiekosten zu treffen sein werden, auch jene Ersätze nicht aus dem Auge zu verlieren, welche wir in Anspruch zu nehmen haben für die Beleuchtung und Beheizung jener Räume, welche dem Orden in der Anstalt zu Verfügung gestellt werden, wie es andererseits auch nothwendig sein wird, bezüglich des Baues, welchen der Orden selbstgeführt hat, verschiedene Abzüge zu machen, um die Mehrkosten für die Herstellung der elektrischen Beleuchtung und der Centralheizung mit den ursprünglichen Ansätzen nach den Plänen Weidmann's in Uebereinstimmung zu bringen, wornach für die betreffenden Gebäude ein Kostenpreis von 50.000 fl. zur Grundlage der Berechnung genommen wurde, welche Kosten jedoch heute nach den gemachten Andeutungen sich als höher herausstellen und dem Lande entschieden in entsprechender Weise gutgebracht werden sollen. Im Übrigen ist bezüglich der Bedeckung keinerlei wesentliche Bemerkung zu machen, und ich erlaube mir

demnach auf Grundlage dieser Auseinandersetzungen im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. „Das ordentliche Erfordernis des Krankenhauses für das Jahr 1896 wird mit 95.605 fl. — fr. die ordentliche Bedeckung mit . . . 27.185 „ — „ eingestellt, und ist der Abgang von . 68.420 fl. — fr. aus dem Landesfonde zu bedecken.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterflatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Ich gehe nun über zur Berichterstattung über den Voranschlag des Irrenhausfondes für das Jahr 1896. Ich kann mich sowohl bezüglich dieses Fondes, wie auch bezüglich des später folgenden Gebärfondes viel kürzer fassen, aus dem Grunde, weil die einzigen wesentlichen Veränderungen, die hier zur Sprache kommen, durch die Auseinandersetzungen bezüglich der Beleuchtung, Beheizung und Wasserversorgung im Principe und im Detail ebenso bereits dargestellt, wie auch genehmigt erscheinen. Ich habe demnach nur kurz anzudeuten, daß die Mehrauslage für den Wasserbezug bei dem Irrenhause, beziehungsweise dem Siedenhause für die kranken Irren 723 fl. beträgt und daß für die Beheizung und Beleuchtung im Erfordernisse dieses Fondes 2166 fl. mehr eingestellt werden. Dagegen habe ich gewissermaßen auf eine Umstellung der Positionen aufmerksam zu machen. Während Sie im Capitel V, Titel 1 des Erfordernisses eine Ermäßigung im Ausmaße von 7690 fl. ausgewiesen ersehen werden, indem anstatt der im vorigen Jahre präliminirten Summe von 47.224 fl. pro 1896 nur 39.534 fl. präliminirt werden, so ist hiebei zu betonen, daß dies nicht als ein Ersparnis in dem Sinne anzusehen ist, als ob wir thatsächlich bezüglich der Verpflegung irgend eine wesentliche Ersparnis zu erzielen in der Lage sein werden, da ja das Irrenhaus in Studenz in diese Frage nicht einbezogen ist und die Verhältnisse in der Irrenanstalt sich nicht wesentlich ändern, sondern daß es sich nur darum handelt, die Auslagen, die wir bisher in Studenz in dem Betrage von circa 7000 fl. zu leisten hatten, nunmehr aus dem Grunde, weil die Irrenanstalt in Studenz entlastet und 30 fiedhe Irre in die Anstalt in Udmata überführt wurden, auf diese Anstalt zu übertragen. Wenn sie demnach bei Capitel V, Titel 1 des Erfordernisses eine Ermäßigung der Ausgaben um 7690 fl. finden, so ist andererseits unter Capitel VI, Titel 2 als Verpflegungskosten für die Irren in der Landes-Siechenanstalt eine Mehrausgabe, oder neue Ausgabe von 6954 fl. eingestellt, so daß sich nur ein Ersparnis von 736 fl. herausstellt, welches auf Rechnung der Maßnahmen zu stellen ist, die aus den Vereinbarungen

mit dem Orden der barmherzigen Schwestern zum Vortheile des Landes sich ergeben.

Das sind die einzigen Bemerkungen, die bezüglich des Irrenhausfondes zu machen sind.

Ueber Antrag des Finanzausschusses habe ich in das Erfordernis pro 1896 einen Betrag von 76.616 fl. also gegenüber dem Erfordernisse pro 1895 im ganzen um 3544 fl. mehr eingestellt, was ausschließlich auf die Mehrkosten für die Beheizung, Beleuchtung und den Wasserbezug entfällt. Andererseits aber ist in den Anträgen bezüglich der Bedeckung für das Jahr keinerlei wesentliche Aenderung enthalten, indem als Bedeckung pro 1896 der Betrag von 9626 fl. beantragt wird und wir im Jahre 1894 an effectiven Einnahmen 9698 fl., also nahezu den gleichen Betrag ausgewiesen haben. Es stellt sich demnach aus der Differenz zwischen dem Erfordernisse und der Bedeckung pro 1896 eine Inanspruchnahme des Landesfondes im Ausmaße von 66.990 fl. als nothwendig heraus, und ich habe die Ehre im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

2. „Das ordentliche Erfordernis des Irrenhausfondes für das Jahr 1896 wird mit . . . 76 616 fl. — fr. und die Bedeckung mit 9.626 „ — „ präliminirt, wodurch sich ein Abgang von 66.990 fl. — fr. zu Lasten des Landesfondes ergibt.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterflatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Der dritte Fond, nämlich der Gebärfond, zeigt in seinen Ansätzen scheinbar die größte Verschiedenheit gegen die Ansätze, welche wir bisher bei den anderen Fonden zu constatiren in der Lage waren, indem hier ein Gesamterfordernis von 8873 fl. aufgestellt wird, während wir für das Jahr 1894 effectiv an Ausgaben den Betrag von 5170 fl. ausgewiesen haben, so daß also eine Mehrausgabe von 3703 fl. bei diesem Fonde in Antrag zu bringen ist, eine Mehrausgabe, die im Verhältnisse zu den geringen Beträgen, die hier in Frage kommen, eine sehr namhafte genannt werden müßte, die aber sofort aufgeklärt wird, wenn Sie bedenken, daß wir, wie ich bereits auseinanderzusetzen die Ehre hatte, die $\frac{1}{6}$ -Quote für den Wasserbezug im Betrage von 713 fl., ferner die Quote von 2166 fl. für die Beheizung, zusammen demnach 2879 fl. einzustellen haben, wozu noch die Erhöhung des Mietzinses um den Betrag von 1000 fl. hinzukommt, eine Erhöhung, die ich ebenfalls bereits zu charakterisiren die Ehre hatte, so daß sich diese Mehrausgaben zu dem Betrage von 3879 fl. summiren, also thatsächlich höher als die Mehrausgabe nach der früheren Aufstellung im Betrage von 3703 fl. sich herausstellen würde.

Ich glaube durch die Anführung dieser Ziffern allein vollständig den Beweis erbracht zu haben, daß dieser Fond nicht ungünstiger, sondern günstiger als die bisherigen präliminirt ist, selbstverständlich nur mit Berücksichtigung der spezifischen Ausgaben dieses Fondes, und daß aus dem Erfordernisse dieses Fondes dementsprechend auch natürlich die Konsequenz sich ergeben muß, daß ein bedeutend höherer Betrag als bisher aus Landesmitteln beansprucht werden wird. Die Bedeckung ist allerdings nahezu dieselbe, wie sie im vorigen Jahre eingestellt wurde und welche auch dem factischen Ergebnisse des Jahres 1894 entspricht, indem sie in dem einem Falle 889 fl., in dem anderen Falle 726 fl. betrug, während für das Jahr 1896 eine Bedeckung von 855 fl. ausgewiesen erscheint. Wenn Sie aber diese Bedeckung von dem Erfordernisse per 8873 fl. in Abzug bringen, so erübrigt eine Summe von 8018 fl., die für das Gebäuhaus aus den Mitteln des Landesfondes in Anspruch genommen wird, um 3574 fl. mehr als im Jahre 1894. Diese Differenz erscheint aber vollständig aufgeklärt und es kann daher keinem Anstande unterliegen, dem Antrage des Finanzausschusses, den ich in Verbindung mit dem Antrage betreffend den Findelfond stellen werde, die Zustimmung zu ertheilen. Ich muß aber zu diesen drei ersten Fonden, die jetzt in Verhandlung stehen, noch anmerken, daß eine günstigere Aufstellung sich noch aus dem Umstände ergeben dürfte, als seit dem Anfange dieses Jahres die Verpflegsgelühren im Krankenhause, dem Siechenhause für kranke Irre und dem Gebäuhause nicht unwesentlich erhöht worden sind, sowohl für die einheimischen, wie für die aus anderen Kronländern oder dem Auslande kommenden Verpflegten, und daß demnach, nachdem dem Voranschlage die mäßigen Taxen des vorigen Jahres zur Grundlage dienen, aus dieser namhaften Erhöhung eine wesentliche Besserung des Budgets bei diesen Fonden sich ergeben dürfte. Der Findelfond endlich, über den ich noch zu berichten habe, bietet keinen Anlaß zu einer Bemerkung, weil er im wesentlichen mit den Ansätzen der früheren Jahre vollkommen übereinstimmt. Es sind beantragt für das Jahr 1896 als Erfordernis 3788 fl., während für das Jahr 1895 ein Betrag von 3631 fl. eingestellt wurde. Die Bedeckung wird pro 1896 mit 356 fl. angesetzt, während dieselbe pro 1895 mit 354 fl. eingestellt war. Aus der Differenz zwischen der Bedeckung und dem Erfordernisse ergibt sich ein Betrag von 3432 fl., den wir aus den Mitteln des Landesfondes in Anspruch zu nehmen haben werden, und wenn Sie die effective Zuanpruchnahme des Landesfondes im Jahre 1894 im Betrage von 3399 fl. 87 fr. dieser Zuanpruchnahme pro 1896 gegenüberstellen, so ergibt sich zwischen den beiden Jahren nur eine Differenz von 32 fl., die allerdings als eine durchaus gleichgiltige bezeichnet werden kann, so daß ich bezüglich des Gebäuhauses und Findelfondes im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen mir erlaube:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„3. Der Gebäuhausfond wird mit einem Erfordernisse von	8873 fl. — fr.
und gegenüber der Bedeckung von	855 „ — „
mit einem Abgange von	8018 fl. — fr.
und	

4. Der Findelfond mit einem Erfordernisse von	3788 fl. — fr.
und gegenüber der Bedeckung von	356 „ — „
mit einem Abgange von	3432 fl. — fr.

präliminirt, welche Abgänge ebenso wie beim Kranken- und Irrenhausfonde für den Gebäuhausfond mit 8018 fl. und für den Findelfond mit 3432 fl. im Landesfonde ihre Bedeckung zu finden haben.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo tema predlogoma, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Es erübrigt mir im Anschlusse an die Berichterstattung über die vier genannten Fonde noch drei Resolutionen dem hohen Hause zur Beschlußfassung vorzulegen, dieselben zu begründen und zur Annahme zu empfehlen.

Die erste Resolution betrifft eine Angelegenheit, welche gewiß im höchsten Grade geeignet ist, das volle Interesse des hohen Hauses in Anspruch zu nehmen. Es ist den Herren bekannt, daß die kranische Sparkasse im verflossenen Jahre ihr 75-jähriges Jubiläum feierte, bei welcher Gelegenheit sie den hohen Betrag von 1.000.000 fl. für verschiedene öffentliche und wohlthätige Zwecke gemüthet hat, ein Vorgang, wie er kaum seines gleichen bei ähnlichen Instituten und Anstalten der diesseitigen Reichshälfte finden dürfte. Wenn Sie in Betracht ziehen die großen Spenden und Gaben, die von Seite dieses Institutes im Laufe der Jahre für öffentliche Zwecke gewidmet worden sind und die sich auf einen sehr namhaften Betrag beziffern, so ist es bei diesem Anlasse insbesondere ein Umstand, der vor allem hervorgehoben werden muß. Wir haben im Jahre 1893 beschlossen, ein Siechenhaus zu bauen, weil es sich herausgestellt hat, daß es unbedingt nothwendig sei für jene Kranken sowohl der chirurgischen als auch der Abtheilung für interne Krankheiten, welche eine sehr langwierige Verpflegung erheischen und oft als unheilbar bezeichnet werden müssen, die aber nicht ohneweiters auf die Straße gesetzt werden können, ein Institut zu schaffen, in welchem die Kosten für die Verpflegung nicht so groß wären, wie auf den genannten Abtheilungen.

Damals wurde der Beschluß gefaßt, um den Betrag von 50.000 fl. ein Siechenhaus zu bauen, bestimmt für die Aufnahme dieser Art von Kranken, um dadurch die übrigen Anstalten zu entlasten. Im Jahre 1895 haben wir, gezwungen durch die Verhältnisse, die insbesondere durch die außerordentliche Zunahme der Zahl der Siechen, Irren und aus den baulichen Einrichtungen der Anstalt in Studene sich ergeben haben, den Beschluß gefaßt, dieses Siechenhaus, welches ursprünglich nicht für die kranken Irren bestimmt war, für die Aufnahme der kranken siechen Irren zu verwenden, wodurch allein es ermöglicht wurde,

den Ausbau des Irrenhauses in Studenz für den Moment wenigstens noch hinauszuschieben und doch gleichzeitig Vor- sorge für die sieben Irren zu treffen. Allerdings wären wir durch diese Maßregel, die gebieterisch an uns heran- getreten war, in die Nothlage gekommen, nach wie vor manche Kranke an der chirurgischen oder medicinischen Ab- theilung längere Zeit verpflegen zu müssen, oder für die Unterbringung derselben in anderen Anstalten Vor- sorge zu treffen, woraus außerordentliche Opfer dem Lande erwachsen wären. Nun hat sich die krainische Sparkasse entschlossen, aus eigenen Mitteln ein derartiges Asyl, bestimmt für die Aufnahme von 200 unheilbaren Kranken, die darin die vollständige Verpflegung erhalten würden, zu gründen, eine Institution, welche geeignet ist, ebenso sehr vom Standpunkte der humanitären Bestrebungen, die dem genannten Insti- tute nie fremd waren, wie vom Standpunkte der materiellen Unterstützung der armen Kranken einem tief empfundenen Bedürfnisse Rechnung zu tragen. Es ist demnach selbst- verständlich und ich spreche gewiss im Namen aller ver- ehrten Mitglieder dieses hohen Hauses, daß wir für diesen Beweis der hochherzigen Gesinnung und die große Unter- stützung für unsere Landeszwecke diesem Institute unseren Dank aussprechen, und ich habe die Ehre im Namen des Finanzausschusses folgende Resolution dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„1. Der Landesauschuß wird beauftragt, der krai- nischen Sparkasse in Laibach anlässlich der großen für wohlthätige und gemeinnützige Zwecke im Interesse des Landes bei ihrer vorjährigen Jubiläumsfeier votirten Spenden überhaupt, und insbesondere für den hochherzigen Beschluß, den Betrag von 500.000 fl. für den Bau, die Einrichtung und Erhaltung einer Anstalt zur Unterbringung von unheilbaren, mittellosen Kranken aus Krain bis zur Zahl von 200 zu verwenden (Kaiser Franz Josef Asyl für unheilbare Kranke) die vollste Anerkennung und den wärmsten Dank der Landesvertretung auszusprechen.“ — (Splošna pohvala. — Allgemeiner Beifall.)

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali. Gospodje, ki pritrđe tej resoluciji, izvolijo ustatì.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Eine zweite Resolution, die ich zu vertreten habe, war ich bereits in der Lage, in den Hauptzügen anzudeuten; dieselbe bezieht sich auf die Möglichkeit, eine Ermäßigung der Auslagen für den Wasserbedarf in unseren Kranken- anstalten zu erzielen. Es ist im Finanzausschusse die Frage angeregt worden, ob es sich nicht empfehlen würde, für die Kessel im Maschinenhause und ebenso für den Betrieb der Dampfheizung und Beleuchtung statt des Quellenwassers, welches verhältnismäßig theuer ist, Flußwasser zu ver-

wenden. Die Nähe des Flusses selbst und die Möglichkeit mit geringen Kosten das Wasser aus dem Flusse einzuleiten, führte naturgemäß zu dieser Anschauung. Aber nicht blos diese Erwägungen haben dem Finanzausschusse vorgeschwebt, sondern es ist auch nicht zu verkennen, daß neben den ökonomischen Vortheilen auch technische Vortheile mit einer solchen Maßregel verbunden sein können, indem das weiche Flußwasser für bestimmte Zwecke vielleicht geeigneter ist als Quellenwasser. Nichtsdestoweniger meinte der Finanz- ausschuss, daß strenge daran festzuhalten sei, daß das Flußwasser unter keinen Umständen in irgendeines der Häuser unserer Anstalt eingeführt werden dürfte, um jede Möglichkeit eines Mißbrauches in dieser Beziehung zu ver- meiden. Es soll diesbezüglich allen sanitären Rücksichten Rechnung getragen und der Landesauschuß nur beauf- tragt werden, diese Frage, ob das Wasser aus dem Laibach- flusse ohne Schädigung der sanitären und mit voller Be- rücksichtigung der ökonomischen und technischen Interessen zur Kesselheizung verwendet werden könnte, ernst und sofort in Erwägung zu ziehen, für den Fall der Bejahung der von dem Finanzausschusse als möglich ins Auge gefaßten Maßregel aber unverzüglich die nothwendigen Vorkehrungen zu treffen, so daß eventuelle Mehrausgaben dafür, sei es im Wege eines Nachtragscredits, sei es in anderer Form, in Anspruch genommen werden. Bezüglich dieses Punktes habe ich die Ehre dem hohen Hause folgende Resolution vorzulegen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„2. Der Landesauschuß wird aufgefordert, auf eine Ermäßigung der außerordentlich hohen Kosten des Wasser- verbrauches in den Krankenhauseanstalten in jeder Weise hinzuwirken und insbesondere auch die Frage der Einleitung des Flußwassers zum Betriebe der Dampfheizungen im Maschinenhause unverzüglich in ernste Erwägung zu ziehen und zur Durchführung dieser Maßregel, insoweit dieselbe sich aus technischen und ökonomischen Gründen empfiehlt und sanitäre Rücksichten derselben nicht im Wege stehen, sofort alle erforderlichen Vorkehrungen zu treffen.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo tej re- soluciji, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Die dritte Resolution lautet:

3. Deželnemu odboru se naroča, dimnikarska dela pri deželnih poslopih v bodoče oddajati potom javnega natečaja.

Die Angelegenheit ist an und für sich durch den Antrag genügend motivirt; es ist der Wunsch der Gewerbe- treibenden, im Concurrenzwege die Übernahme dieser Ar- beiten zu erhalten. Die Frage ist an und für sich ohne

Bedeutung, das Princip richtig und ich kann im Namen des Finanzausschusses nur die Annahme dieser Resolution empfehlen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s to resolucijo, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Ker obsega predlog finančnega odseka več točk, treba nam glasovati še v celoti.

Prosim gospode, ki pritrjujejo ravnokar sprejetim predlogom finančnega odseka tudi v celoti, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prestopimo torej k daljni točki, to je:

7. Ustna poročila finančnega odseka:

- a) o prošnji občine Rovte glede podpore za zgradbo okrajne ceste od Logateca do Rovt in do Idrijske meje;

7. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petition:

- a) der Gemeinde Gereuth um Subventionierung des Bezirksstraßenbaues Loitsch-Gereuth bis zur Adrianer Grenze.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Občina Rovte je vložila prošnjo, datovano dne 25. novembra 1895, da bi se jej iz deželnih sredstev dovolila kaka podpora za napravo okrajne ceste, katera vodi od meje Dolenje Logaške občine do meje Idrijskega okraja. To cesto je občina Rovte zvršila skupno s cestnim odborom Logaškim. Občinski odbor v svoji prošnji pravi, da je imel letos samo za plače prisiljenec 1123 gld. 20 kr. troškov; poleg tega pa, da je prisiljenec ob svojih troških dal prepeljavati od kolodvora na kraj, kjer so delali in od todi nazaj na kolodvor, in da je občina napravila 1300 vozov vozne tlake. Občinski odbor pravi, da se je v tej zadevi že dvakrat ali trikrat obrnil do deželnega odbora, da pa od njega še odgovora ni dobil, in prosi, da bi visoki deželni zbor milostneje postopal kakor deželni odbor.

Finančni odsek se je posvetoval o tej prošnji in je prišel do prepričanja, da bi bilo težko, že sedaj soditi, v koliko da je prošnja opravičena. Poudarjalo se je v odseku zlasti, da ima deželni odbor sam na razpolaganje precejšni kredit za cestne zgradbe in

zato je mislil finančni odsek, da je najbolj pravo zadel, ako je sklenil predlagati visoki zbornici:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnja občine Rovte v političnem okraji Logaškem odstopi se v rešitev deželnemu odboru s priporočilom, da iz kredita pri poglavji IX., naslov 2., točka a), deželnega zaklada dovoli primerno podporo.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

- b) o prošnji odbora kmetijske podružnice v Ribnici glede podpore za vzdrževanje in obdelovanje kmetijskega vrta;
- b) des Ausschusses der landwirtschaftlichen Filiale in Reifnitz um Subvention behufs Erhaltung und Cultivirung des landwirtschaftlichen Gartens.

Berichterstatter von Penkh:

Hoher Landtag! Die landwirtschaftliche Filiale in Reifnitz bittet um eine Subvention zur Herstellung einer Obstgarten-Anlage.

Nachdem dieser Gegenstand in dem Augenblicke nicht geeignet ist zur Berathung im hohen Hause, hat der Finanzausschuss, in dessen Namen ich zu berichten die Ehre habe, beschlossen, dieses Geuch dem Landesauschusse zur Erledigung abzutreten; ich beantrage daher:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Die Petition der Landwirtschaftsfiliale Reifnitz, zur meritorischen Behandlung im Landtage nicht geeignet, wird dem Landesauschusse abgetreten.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

- c) o prošnji prostovoljnega gasilnega društva v Bohinjski Bistrici glede podpore za napravo gasilnega orodja;

- c) der freiwilligen Feuerwehr in Wöschener-Feistritz um Subvention behufs Anschaffung von Feuerlöschrequisiten.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Prostovoljno gasilno društvo v Bohinjski Bistrici se je obrnilo do deželnega odbora s prošnjo, da bi mu ta naklonil podporo 300 gld. za popolnitev gasilnega orodja. Prošnja je prišla, akoravno je stavljena na deželni odbor, do visokega zbora. Ker je visokemu zboru znano, da z ozirom na zakon o policijskem redu za take stvari deli deželni odbor podpore iz gasilno-stražnega zaklada in ker je iz letnih poročil tudi znano, da je to društvo že večkrat dobilo podporo iz onega zaklada, treba je bilo finančnemu odseku le pretresovati, ali društvo potrebuje zopet podporo. Na podlagi obravnave je priznal, da je društvo vredno podpore.

Z ozirom na to nasvetujem:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnja prostovoljnega gasilnega društva v Bohinjski Bistrici se odstopi deželnemu odboru v rešitev.«

Pri tej priliki prosim v imenu finančnega odseka častite gospode poslance, da bi prošnje, ki bi jim došle, da se izročijo, tudi na pravem mestu oddali, da ne bo treba vsake prošnje tukaj reševati, katero more rešiti deželni odbor.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

- d) o prošnji šolskih sester v Trnovem za povikšanje dotacije in gledé podpore za ročna ženska dela.

- d) der Schulschwestern in Dornegg um Erhöhung der Dotation und um Subvention für den Unterricht in den weiblichen Handarbeiten.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Šolske sestre de Notre Dame, ki v Trnovem vzdržujejo dekliško štirirazrednico, obrnile so se do c. kr. deželnega šolskega sveta, da podpira prošnjo pri visokem zboru, da bi se letna dotacija za vsako učiteljico povikšala na 200 gld. Sedaj imajo namreč od leta 1894. sem vse štiri učiteljice skupaj dotacijo

600 gld. Prosilke se v prošnji sklicujejo na to, da so morale poslopje zidati, da je les in da so druge reči v Trnovem jako drage, in pravijo, da bodo z dokaj večjim veseljem delovale, ako jim ne bo treba skrbeti za najpotrebnejše stvari.

Okrajni šolski svet toplo priporoča, naj se dotacija za vsako učiteljico povikša na 200 gld. in da se za poučevanje v ročnih delih dovoli podpora 100 gld. Tudi deželni šolski svet priporoča to prošnjo in pravi, da naj bi se popolnoma uslišala, namreč da bi visoki zbor od njega v proračun normalno-šolskega zaklada postavljeni znesek 800 gld. potrdil. Finančni odsek je bil enoglasno mnenja, da zaslužijo te sestre, ki vzdržujejo štirirazrednico, katero obiskuje tolika množica deklic, da se jim nagrada povikša, ker pri tem normalno-šolski zaklad še vedno boljše izhaja, kakor ako bi se morala vzdrževati redna šola. Tudi gledé poučevanja v ročnih delih je bil finančni odsek mnenja, da šolske sestre zaslužijo nekoliko podpore, in je mislil, da naj bi se tudi v tem oziru prošnja uslišala.

Zato nasvetujem:

Visoki deželni zbor naj sklene:

a) Šolskim sestram de Notre Dame dovoljuje se iz normalno-šolskega zaklada za vzdrževanje in poduk na štirirazrednici v Trnovem na Notranjskem od 1. januvarija l. 1896 naprej letna podpora 800 gld., torej za vsako učiteljico 200 gld.

b) Učiteljici v ročnih delih na štirirazredni dekliški šoli šolskih sester de Notre Dame v Trnovem se dovoljuje iz deželnega zaklada za l. 1896 nagrada 100 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu a) in b), naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka dnevnega reda je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji več prebivalcev v Žireh za zgradbo okrajne ceste iz Rovt v Žiri po dolini Račeva.

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition mehrerer Anwohner von Sairach um Herstellung der Bezirksstraße Gerenth-Sairach durch das Račevthal.

9. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Rovte za uvrstitev občinske ceste od Rovt do meje Idrijskega cestnega okraja med okrajne ceste.

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Gerenth um Einreihung der Gemeindefraße von Gerenth bis zur Grenze des Idrianer Straßenbezirkes unter die Bezirksstraßen.

10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnjah župnega urada v Zavrattu, več posestnikov iz Idrijskega okraja in občine Dolenji Logatec, da se cesta od meje Logaškega cestnega okraja do Žirov zgradi po Sovriškej dolini.

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petitionen des Pfarramtes in Sauratz, mehrerer Besitzer aus dem Bezirke Idria und der Gemeinde Unterloitsch um Ausbau der Straße von der Grenze des Loitscher Straßenbezirkes bis Sauratz durch das Sovrathal.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Ker točke 8., 9. in 10. našnjega dnevnega reda razpravljajo eno in isto zadevo, zato prosim dovoljenja, da smem o vseh teh točkah ob enem poročati.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec želi o točkah 8., 9. in 10. ob enem poročati. Ako ni ugovora? (Ni ugovora. — Wird kein Widerspruch erhoben.) zmatram, da visoka zbornica temu pritrjuje.

Prosim torej gospoda poročevalca, da poroča o teh točkah skupno.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Leta 1882. so vložile občine: Dol. Logatec, Rovte, Št. Jošt, Trata in Žir prošnjo za zvezo Logatec-Žir. Dné 22. oktobra 1882 odstopila se je zadeva deželnemu odboru v poročanje in deželni odbor poroča o tej zvezi v svojem letnem poročilu za l. 1883.

Potem je l. 1883. vložila Vrhniška občina in čestni odbor prošnjo za zvezo Žir-Smerečje-Podlipa. V XI. seji deželnega zbora dné 13. novembra 1883 se je obravnaval ta predmet in tu je obveljal sledeči sklep:

(bere: — liest:

»Deželnemu odboru se naroča, naj potrebno ukrene, da se bo načrt ceste Žir-Dol. Logatec z alternativno Zavra-Račevo, kakor tudi po Vrhniškem županstvu in cestnem odboru nasvetovana črta od Smerečja do Podlipse, tehnično presodila, in da naj natanko poizve, katera črta najbolj ustreza koristi tistih krajev, kateri bodo imeli to cesto delati in vzdržavati, in da naj v prihodnji sezi deželnemu zboru predlaga, po katerem načrtu naj bi se ta cesta izdelala.

S tem je tudi rešena peticija občinskih odborov Dolenje-Logaškega, Rovtarskega in Žirovskega.«

Iz poročila deželnega odbora k zasedanju deželnega zbora za leto 1884., priloga 46., je posneti: Stroški cele črte Logatec-Žir so bili preliminirani po inženirji Pribilu, vštévši denarne stroške, ročna in vozna dela, po eni strani na 85.455 gld. 15 kr., po drugi pa na 120.288 gld. 51 kr., in sicer 1. za popravilo ceste do Rovt 46.764 gld. 81 kr., od tod dalje pa sta se trasirali dve črti, ena po Sorski dolini, druga po Račevski. Po prvi so gradbeni stroški preliminirani na 14.061 gld. 96 kr. v denarjih in na 24.628 gld. 38 kr. v ročnih in vozni delih, skupaj torej na 38.690 gld. 34 kr.; na drugi pa na 22.032 gld. 43 kr. v denarjih in 51.491 gld. 27 kr. v vozni delih, skupaj torej na 73.523 gld. 70 kr. Obe ti dolini ležite ob vznožji hribovja, kojemu najvišji vrh je vrh Sv. treh Kraljev. Raz ta vrh se ima lep pregled obeh dolin, kateri se končno združita v lepo ravan Žirovsko.

Naravno je, da si obljuden kraj, kakor je Žir in njega okolica, želi zvezo s kako železniško postajo, in ker bi bila sedaj Logaška postaja najbližja, torej zvezo ž njo. Posestniki so izvažali svoje gozdne pridelke večinoma po Račevski dolini proti Smerečji in od tam po jako slabi poti proti Vrhniki, v kolikor se ni vršil promet proti Škofji Loki. En del prometa pa je šel čez Idrijo v Logatec.

Leta 1885 se je vršil vsled sklepa deželnega zbora iz l. 1884. lokalni ogled na lici mesta po posebni komisiji, pri kateri so bili udeleženi trije deželni poslanci, in sicer poročevalec o tej zadevi gospod dr. Samec, gospod Faber in sedanji poslanec gospod Lavrenčič. Dotična komisija je izdelala svoje poročilo, katero je razvideti iz poročila deželnega odbora iz leta 1884 na straneh 309 do 316. Komisija se je izrekla gledé 1. točke, namreč popravka poti od Logatca do Rovt v onem smislu, kakor se je kasneje tudi pot zgradila, gledé daljne zveze od Rovt do Žirov pa ji je bil merodajen troškovni preudarek, in izrekla se je za ceneji projekt, namreč po Sorski dolini.

Do končne rešitve v tej zadevi pa ni prišlo, kajti s sklepom deželnega zbora od dné 26. januvarija 1886 se je vsa zadeva odgodila na oni čas, kadar se bo dognalo, kje se bo ravno gradila proga Loško-Divaške železnice, kateri naj bi bila nova cestna zgradba dovozna pot.

Vsaj se pa tudi ni moglo kaj pozitivnega sklepati o nameravani zgradbi, ker prvo vprašanje, namreč finančno, še ni bilo rešeno, prav za prav, katero se do takrat še sprožilo ni bilo. Tudi danes, po preteku skoraj desetih let, se vprašanju še nismo nič približali, akoprav se je zadeva Rovte-Žirovske ceste rabila kot zdatno agitacijsko sredstvo, ter se nje hitra izpeljava po Sorski dolini kot gotova obetala.

Od tod tudi prihaja, da se je letos naenkrat vložilo tolikanj prošenj v eni in isti zadevi.

Tu imamo v razpravi: 1. prošnje: občine Dolenji-Logatec, 2. posestnikov iz Žirovske podobčine Opale, katerim se je pridružilo županstvo in Spodnji

Idriji in županstvo v Št. Joštu; 3. prošnja župnega urada v Zavrčcu; 4. prošnja občine Rovte, in končno 5. prošnja 137 posestnikov Idrijskega okraja.

Ker je vsem tem prošnjam kot podlaga isti predmet, izprosil sem si dovoljenja, da smem o njih skupno poročati. Naravno je, da so pri taki zadevi, za katero se zanimajo tako široki krogi, želje jako različne. Le jedna nit veže vse te želje, in ta je: »zveza Žira z Rovtami naj se dožene«.

Dovoljujem si navesti glavne točke iz teh prošenj, da bo visoka zbornica videla, na kaj se opira jedna ali druga stranka.

1. Občina Dolenji Logatec a) nima upanja, da bi se zgradila kedaj Loško-Divaška železnica, torej ne kaže čakati do onega časa; b) ker sta se pred desetimi leti dva poslanca izrekla za Sorsko dolino, naj bo tudi to sedaj merodajno; c) ker sedaj oni del ceste, kateri pelje do Idrijske okrajne meje, pada, ne kaže cesto zopet vzdigovati do Račevske doline; d) ker je proga krajša in ceneja in ker se bo tudi kasneje lažje vzdrževala, in e) ker ima potok Sovra mnogo vodne sile, naj bi se gradila nova cesta tod. 2. Župni urad v Zavrčcu toži, da nima nobene ceste in je vsled tega les tako po ceni, da stane kubični čevelj 4—5 kr. Ako bi se pa gradila cesta po Sovri, bi se vzdignila cena na 15—16 kr. 3. Občina Rovte želi cesto po Sovri, ker pelje po ravnem, ima dobro stavbeno gradivo in ker bi bil podaljšani del proge od Rovt do meje sicer brezpomemben. Dalje pa navaja prošnja nedostatke Račevske proge, zlasti pomanjkanje stavbenega gradiva. 4. Prošnja 137 posestnikov Idrijskega okraja navaja potrebo zveze Žir-Rovte s precejšnjim humorjem o svojih prilikah, hvali dobro stavbeno gradivo Sorske doline, krajšo zvezo in manjše stroške, ter se spodtika nad sklepom deželnega zbora iz leta 1886, oziroma gospodarskega odseka, kateri se je bal, da se zadeva ne prenagli, in podučuje, da ceste vendar ne morejo biti ovira železnicam. Sklicuje se prošnja dalje na podporo, katero je dala dežela za zgradbo ceste iz Loškega potoka, ter želi enak ozir na prošnjike. Končno se sklicuje prošnja na obetanje deželno-zborskih kandidatov pri volilnih shodih in njih takratno skrb za kmeta-trpina. 5. Prošnja Žirovske podobčine Opale navaja prednosti zveze po Račevi. Ne odreka večjo daljavo, nasprotno trdi, da bi se prvotni načrt dal z uspehom tako predrugačiti, da bi bila proga mnogo krajša od prvotne in neprimerno ceneja, ter bi koristila vsem občinam, katere leže po sredi hribovja med Račevo in Sovro in dalje vsem na severni strani Račevske doline ležečim občinam. Ako bi se cesta tod gradila, lahko bi se naredila zveza z Vrhniko, za katero se je izrekel vrhniški cestni odbor, in na ta način najkrajša zveza z Ljubljano, — tako bi bila torej zveza na dve strani proti Ljubljani in proti Logatcu. Tej prošnji pridruževa se županija Št. Jošt, katera tudi želi cestno zvezo z drugim svetom in bi ji bila torej odprta pot proti Logatcu, oziroma kasneje proti Vrhniki, njenemu okrajnemu središču. Končno mi je omenjati izjave županstva v Spodnji Idriji,

katero se izreka za zvezo po Račevi, ker se nadeja po tej strani večjih koristi, kakor po Sovri.

Ako se spuščam na kritiko vseh navedenih prošenj, poudarjati moram v prvi vrsti to, da se nobena prošnja ne izreče, v katero kategorijo naj bi spadala nova zveza, ali naj bi bila cesta občinska, ali okrajna, ali deželna, zatorej kot naravna posledica tudi nobena prošnja ne predlaga, na kak način naj bi se pokrili zgradbeni stroški. Za občinsko cesto morala bi biti merodajna občina Žir, ker bi morala ona večino stroškov pokriti, ali ta trdovratno molči, v dokaz, da je nji vse jedno, kod se gradi nova cestna zveza. Za okrajno cesto moralo bi biti merodajno mnenje cestnega odbora Idrijskega, kateri bi moral troške pokriti, ta pa je v svoji seji dné 9ega novembra 1895 sklenil, da se drži sklepa od dné 16. avgusta 1894, glaseč se: »da se cesta ne bo poprej gradila, dokler se ne vé, kje bo šla železniška proga Loka-Divača.« Načelnik cestnega odbora Idrijskega pa prosi, da bi se takrat, ko bo zadeva dozorela do končne rešitve, oziralo na zvezo po Račevi, ker bi bilo s tem zdatno večjemu številu prebivalcev v korist.

O graditvi nove ceste kot deželne pa nečem govoriti, ker sem prepričan, da se nihče častitih gospodov za to ne bo ogreval, in ker ta zveza vendar pri vsej svoji lokalni važnosti nima tolikega pomena, da bi bilo misliti na deželno cesto.

Naravno je, da se pri tacihi prilikah rado pretirava, tako n. pr. če se v prošnji župnega urada v Zavrčcu trdi, da sedaj nima nobene zveze, ko ima komaj pol ure hodá vže staro Idrijsko cesto na razpolago, ako gre čez kraj Potok. Žirovska cesta za ta kraj nima prav nikakega pomena, ker si ni misliti, da bi vozil Zavrčan trikrat tako daleč, da pride do Žirovske ceste, od tod pa šele čez Rovte v Logatec, ko je dokaj prej na stari Idrijski cesti. V prošnji onih 137 posestnikov podpisani so tudi posestniki iz tacihi krajev, katerim more biti vse jedno, kod se gradi, ker imajo le zvezo skozi Žiri. Nekateri so se pa poiskali prav na Tolminski meji, n. pr. iz Javorjevega Dola, od koder ne bodo gotovo nikdar vozili po nameravani cesti. Ako bi se pa to vendarle slučajno pripetilo, prisiljeni so priti najprej v Žir, od tod sta pa obe zvezi dobri. Tako je tudi z občinama Ledine in Kernica.

Nepristransko pretresovano imele bi večjo korist od Sovrske proge sledeče občine: Ravne, Žerovnica, Sovra, Podklanc, Spodnji in Gorenji Vresnik in Brekovce. Večjo korist od Račevske črte bi imele vasi: Dobračeva, Opale, Novavas, Žirovski Vrh, Staravas, Smerečje, Pas, Št. Jošt, Lavrovc, Goli Vrh, Suhi Vrh, Lučne, Žirovski Vrh in Račeva.

Deželni odbor je v svojem poročilu gledé važnosti posredovanja prometa po novi cesti se izrazil takole:

(bere: — liešt:)

»Ker je dalje tu dokazano, da je mogoče od okrajno-cestnega odbora Vrhniškega priporočano cesto od Podlipe oziroma Vrhnike proti Smerečji

narediti ter jo zvezati s cesto Račevo in ker se tudi lahko naredi cesta od Sv. Jošta, ki bi se zvezala s cesto Račevo, se vidi, da bi cesta Račevo več prometa posredovala, kakor cesta Sovra.»

Gledé proge same dovolim si omenjati, da se proti vsaki dá kaj navesti, kar je pomisleka vredno.

Po Sovrski dolini vodi projektovana cesta deloma po takem pečevji, da bi nad 5000 m³ skalovja bilo predreti oziroma prepeljati. V tem kraju pa se snežni plazovi skoraj vsako zimo pojavljajo vsled silne strmine. V onem delu, kateri je že do delan, pojavili so se vže sedaj zemeljski usedi, kar je komaj dograjeno cesto tolikanj zasulo, da ni bil promet po njej mogoč in se je le za silo tam naredil prehod. Sklicujem se pri tej točki tudi na poročilo deželnega odbora v prej omenjeni predlogi, kateri se izraža takole:

(bere: — ličt:)

»Pri cesti Zora mora se omeniti ta nedostatek, da pelje v dolžini okoli 1000 m skozi divjo sotesko, skozi katero zdaj le pešci težko hodijo ter da se bo morala cesta le na ta način za vožnjo pripraviti, da se na nekaterih krajih odstrani zdaj še z drevjem zaraščeno robasto in strminasto skalovje. Potem pa, ko bi se posekal gozd na strminah, pa se je bati, da se bo udiralo kamenje in da pridejo plazi, kar bi bilo nevarno in škodljivo prometu.«

Cesta po Račevi pa ima po prvotnem načrtu res hibo, da vodi po bolj lapornatem svetu, ali dovažanje stavbenega gradiva je le zato v tako ogromni svoti zabeleženo, ker tedanji projektant ni hotel bližje najti potrebno gradivo. Lahko pa bi se v okoliščini prišlo vsem tem neprilikam, ako se gradi cesta po neki premembi po Račevski dolini, ker je izpeljava po trdem svetu mogoča, in s tem odpadejo vsi oni razlogi, kateri govoré proti Račevski progi. Cesta bi se morala namreč nekoliko pred koncem sedanje izdelane črte odkloniti na vzhod, da ostane na višini, vodi dalje približno v sredi med Hlevnim Vrhom in Praprotnim Brdom do »Pila« med Smerečjem in sv. tremi Kralji. Od tod vodi črta dalje po severovzhodnem bregu nad Jezerom pod »Pilom« skozi po isti višini do družega »Pila«. Od tega preide na južno-zahodno stran tamošnjega hribčka in vodi z malim padcem dalje do Bogataja na vže sedaj obstoječo občinsko cesto. Malo dalje od te točke na bregu v ravni črti med Krohanom in Dolencam (v generalnoštabni karti tako zaznamovane točke), nahaja se dober kamnolom. Ako bi se proga tod gradila, dobilo bi se sposobno gradivo na lici mesta, in vsi navedeni pomisleki gledé troškov odpadejo.

Upravni odsek je uvaževal vse te okoliščine ter prišel do zaključka, da je cestna zveza potrebna, da pa zadeva še ni tolikanj zrela, da bi bila končna rešitev takoj mogoča, zato je sklenil, vso zadevo odstopiti deželnemu odboru z naročilom, da pretrjuje te podatke ter poprašuje merodajne faktorje gledé pokritja troškov.

Usojam si torej v imenu upravnega odseka predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Deželnemu odboru se naroča, naj potrebno ukrene, da se bo načrt ceste Žiri-Dol-Logatec z alternativno Zora-Račevo, kakor tudi po vrhniškem županstvu in cestnem odboru nasvetovana črta od Smerečja do Podlipe tehnično presodila in naj natančno poizvé, katera črta najbolj ustreza koristi tistih krajev, kateri bodo imeli to cesto delati in vzdrževati, in da naj v prihodnji sesiji deželnemu zboru predlaga, po katerem načrtu naj bi se ta cesta izdelala.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Lavrenčič ima besedo.

Poslanec Lavrenčič:

Visoki zbor! Zadeva je, kakor se je gospod poročevalec izrazil, jako stara, v dolžnost si pa štejem, da se oglasim k besedi, ker so mi razmere popolnoma znane in sem imel svoje dni čast, biti ud dotične komisije, v kateri sta bila še druga dva deželna poslanca, potem dva gospoda, katerih gospod poročevalec ni omenil, namreč gospod deželni nadinženir Witschl in bivši c. kr. okrajni glavar grof Pače in več županov iz Logaškega in Idrijskega okraja, vsega skupaj kakih 20 članov, torej ogromno število. Komisija je potovala po obeh progah, po Sovrški dolini in po Račevi, in sicer najprej po Račevi, nazaj pa po Sovrški dolini, in enoglasno se je izreklo, da je proga po Sovrški dolini najbolj pripravna za zgradbo nove ceste, in sicer zato, ker je veliko krajša, za 4 km namreč, kakor proga po Račevi, in ker gre po trdem svetu. Če je svet skalovit, kakor je rekel gospod poročevalec, bo to ravno prav za podzidja, za škarpe, gramoz za posipanje pa se obilno dobi iz vode Sovre. Vsega tega primanjkuje v Račevski dolini. Tam so tla mehka in močvirnata, druga napaka pa je klanec blizu Rovt, med tem ko ima proga po Sovrški dolini vseskozi čisto malo padca, k večjemu kak 1½ %.

Da se stvar toliko časa ni rešila, kriva je bila bojazen, da se bo Loška železnica gradila. Pa če bi se tudi gradila ta železnica, na kar danes pač skoraj ni več misliti, bi bila cesta vendar potrebna, kajti pomisliti je treba, da železnica, da kolodvori rabijo dovozne ceste. Kót dovozna cesta pa bi najbolje ugajala cesta skozi Sovrško dolino, ker je tam precej gozdov, od druge strani pa do sedaj niti ene same občinske poti ni, med tem ko imajo po Račevi vozno pot. Ako se potrdi proga po Račevi, potem bi Žiroveci ne imeli nobene zveze z Logatcem, ampak samo z Vrhniko in od todi na Ljubljano, pa s tem bi jim nikakor ne bilo pomagano. Žiroveci si želé kratko pot od Žirov do Logatec.

Tudi gledé vzdržavanja bi bolje ugajala cesta po Sovriški dolini, kakor pa po Račevi. Cesto po Račevi bi bilo treba potlakati, ali to traja le od danes do jutri. Treba bi bilo večnega popravljanja, in troški za vzdrževanje bi bili jako veliki. Tudi v tem oziru bi bila torej Sovriška proga bolj umestna, kakor Račevska.

Dalje moram omeniti, da bi cesta po Sovriški dolini koristila dvema tretjinama tamošnjih prebivalcev, cesto po Račevi pa bi rabila samo ena tretjina. Častiti gospod poročevalec je sicer omenjal Sv. Jošt in druge vasi, ali to ne spada sem. Žirovci vprašajo po poti, katera se ima njim graditi, ne pa Vrhniškemu cestnemu okraju.

Kar se tiče troškov, proračunjena je zgradba Račevske ceste na 72.000 gld., ceste po Sovriški dolini pa samo na 34.000 gld. Za celih 38.000 gld. bi bila torej zgradba ceste po Račevi dražja, kakor Sovriška proga.

Iz vsega tega je razvidno, da na vsaki način kaže graditi cesto po Sovriški dolini, kakor se je to že v seji dné 22. januvarija 1886. leta povdarjalo, in zatorej bi priporočal deželni odboru, da se, kadar vzame stvar v roke, kar najbolj ozira na to progó, ki edina ustreza željam in potrebam ogromne večine prebivalstva dotičnih krajev.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Modic ima besedo.

Poslanec Modic:

Visoki zbor! Gospod poročevalec je gledé proge po Račevski dolini omenil, da bi bila z njo omogočena krajša zveza z Vrhniko. To je morebiti istina, ali to bi prišlo v poštev samo gledé osebnega prometa. V prvi vrsti pa se mora ozirati na to, da se prebivalstvu omogoči, da svoje pridelke dobro proda. Ako se potrdi cesta po Sovriški dolini, je s tem Žirovcem veliko bolj pomagano, ker bodo mogli svoj les izvažati v Logatec. Zatorej se popolnoma strinjam s predlogom tovariša Lavrenčiča in prosim slavni deželni odbor, da se pri rešitvi tega vprašanja ozira posebno na zvezo Žirov po sovriški dolini do Logatca.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Častita gospoda predgovornika sicer nista stavila nikakega predloga, ali gospoda sta se kategorično izrekla za Sovriško progó. Tudi sta nekako apelovala na deželni odbor, da naj se pri rešitvi predloga, katerega stavlja upravni odsek, postavi na stališče, da je za Žirovsko okolico jedino prava zveza proga skozi Sovriško dolino. Jaz bi se danes še ne hotel postaviti na to stališče. Kdor je akte čital, kdor se je pečal s to zadevo in kdor

pozna splošne razmere, mora pripoznati, da cela stvar še ni tako godna, da bi se že danes moglo reči, da je jedino izveličevalna za Žirovsko okolico cesta po Sovriški dolini. Veliko važnejša kakor rešitev gledé jedne ali druge cestne zveze bo za deželni odbor rešitev vprašanja, na kak način se bodo pokrili ogromni troški za zgradbo bodisi Račevske, bodisi Sovriške ceste. (»Dobro«-klici v središči — »Dobro«-Štufe im Centrum.) Pred sabo imamo čudni položaj, da se je cestni odbor, ki je tukaj kompetenten, izrekel proti Sovriški cesti, na drugi strani pa je tudi občina Žirovska, v kolikor sem poučen, popolnoma hladnega srca nasproti tej cesti. Gospodje, ki so danes govorili za to cesto, vzeli so, kot poklicani poslanci teh krajev, celo stvar na lahko ramo. Ali gospóda moja, če se pomisli, da bo cesta, bodisi Račevska, bodisi Sovriška, stala vsaj 50.000 gld. in če se vpraša, kdo naj pokrije te troške, ali cestni odbor, ali najprej občina Žirovska, ki je poklicana to cesto zgraditi kot občinsko in jo spraviti v tak stan, da jo potem cestni odbor lahko prevzame, potem se mora tudi vprašati, ali so vse koristi, ki se pričakujejo, od te ceste, res toliko vredne, da bi se občina Žirovska mogla prisiliti, da žrtvuje celih 50.000 gld. za njo. Iz tega sledi — in samo to hočem naglašati — da se taka vprašanja ne smejo lahkomiiseljno reševati. Prej se mora rešiti finančna stran vprašanja in preštudirati, ali so koristi v razmeri s stroški itd., itd. To sem v obče hotel omeniti. Poseben povod, da sem se oglasil k besedi, pa sem imel tudi zategadelj, ker sem ob priliki, ko so se vršile volitve v deželni zbor, dobil poročilo — rečem pa, da ne vem, ali je stvar res bila taka, ali ne, ampak poročilo sem dobil od zanesljive strani — da se je s to cesto pri deželnozborskih volitvah tudi agitovalo. Kandidat, ki je pri neki priliki s svojim sinom prišel tja, sicer stvari ni sam spravil v razgovor, govoril pa je njegov sin in pridigal Žirovcem pri tistem shodu: »Če boste tega in tega volili, dobite cesto skozi Sovriško dolino, sicer ne.« (Dr. Žitnik — Abgeordneter Žitnik: »Jezujtska gimnazija!«) Da, jezujtsko gimnazijo ste tudi obljubili, dobili pa jo boste ravno tako malo kakor Sovriško cesto! (Veselo v središči. — Heiterkeit im Centrum.) Jaz bi svaril, s takimi agitacijskimi sredstvi ljudstvu samo pesek v oči metati. Ako kdo že dandanes Sovriško cesto obljubuje tako, kakor da bi sploh bilo nemogoče, da se cesta gradi drugod, s tem le ljudstvo slepi in zapeljuje. Potem pa se uname med ljudstvom agitacija za cesto, o kateri se ne vé, ali bi bila koristna ali ne, in ali bi bila vsaj toliko vredna, kolikor bi znašali troški za njo.

Toliko se mi je zdelo vredno omeniti in prosil bi gospode od one strani, da naj ne govoré pri vsaki cesti s tako odločnostjo, kakor da bi drugače ne moglo biti, nego da se zgradi vsaka cesta, katero so oni svojim volilcem obljubili. Pri vsakem takim podjetji je potrebno pred vsem natanko preiskati, ali bo dotičnemu okraju mogoče pokriti troške, katere zahteva cestna zgradba in ali je cesta take narave, da bo nesla toliko koristi, da se bodo

izplačali dotični izdatki. Zato bi torej prihodnji deželni odbor prosil, da naj vzlic današnjim apelom gledé Sovríske ceste s popolno objektivnostjo postopa in svojo pozornost obrača na to, ali ima dotični kraj toliko finančne moči, da bi mogel graditi cesto, ne da bi nastala kaka kriza v občini ali v cestnem okraji.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Lavrenčič se je oglasil k besedi.

Poslanec Lavrenčič:

Gospod predgovornik je rekel, da bo zgradba ceste provzročila ogromne stroške, katerih ne bo mogoče pokriti. Ta bojazen je neopravičena. Pomisliti je treba, da so Žirovci svoje dni morali prispevati k cesti na Verščevo, katero so takrat zadnjič videli, ko so jo pomagali delati. Kaj imajo Žirovci od ceste po Zali, ki je z majhno izjemo edino le Idrijčanom v korist? V Idriji je bogat rudokop, ta naj se pritegne. Mislim, da ima cestni odbor vender pravico, predpisati priklado na davek in potem bo rudokop več plačal, kakor vsi drugi, ki so prizadeti. Troškov se torej ni toliko bati.

Kar se tiče tega, da mi je gospod predgovornik predbacival, da sem šel v Žire agitirat za deželno-zborske volitve, moram odkritosrečno reči — in gospod poslanec dr. Tavčar sam pravi, da njegove vesti niso prav zanesljive — da je tisti, ki je to govoril, lažnik, ali pa tisti, ki je tukaj stvar sprožil. Res je, da sem bil v Žireh, dokažem pa tudi lahko, da so me tja povabili, naj pridem in pregledam, kake škode dela voda, katero bi bilo treba regulirati. Že veliko prej, leta 1892, so me bili že tudi enkrat poklicali zaradi te stvari; bil sem tam, potem pri deželnem odboru in ta je poslal inženirja Hraskega na lice mesta, drugega se pa v zadevi ni nič storilo. Lani so me torej zopet povabili moške, naj pridem pogledat, kako stvar stoji, da bom v tem zasedanji visokemu zboru lahko kaj sporočil.

To je bila vsa moja agitacija. Res je, da se je sin z menoj pripeljal, ali če je on kako besedo rekel, jaz nisem za to odgovoren. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Poslanec dr. Tavčar:

Prosim besede! Poslancu Lavrenčiču, če tako kaže svojo kmetsko naravo, kakor ravno sedaj, sploh ne bom odgovarjal. Naglašati pa imam sledeče: On se je v javni zbornici — potem ko je sam pripoznal, da je imel sina saboj v Žireh, in ko je rekel, da ne prevzame poročstva za to, kar je sin govoril — izrazil, »da je tisti, ki mi je stvar sporočil, lažnik, ali pa, da sem lažnik jaz sam.«

Odločno zavračam ta napad na mojo osebo od takega poslanca, kakor je gospod Lavrenčič, v drugem pa me žaljenje od njegove strani niti ne do-sega! (Klici v središču: — Rufo im Centrum: »Dobro!

dobro!«; poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: »Ali gospod deželni glavar ni nič slišal?«)

Deželni glavar:

Slišal sem, da je gospod poslanec Lavrenčič rekel, da je tisti, ki je gospodu poslancu dr. Tavčarju stvar sporočil, lažnik, drugega nisem slišal. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: »Slava Vam! Vi slišate torej, kar hočete!«) Ako je gospod poslanec Lavrenčič res spregovoril tiste besede, kar se bo videlo v stenografičnem zapisniku, potem bi ga moral grajati.

Poslanec Lavrenčič:

Prosim besede za faktični popravek! Gospod poslanec dr. Tavčar je rekel, da ne vé gotovo, ali je istina, kar je slišal, in na to sem jaz rekel, da je tisti, ki je to povedal, lažnik, ne pa, da je lažnik gospod poslanec dr. Tavčar. (Ugovor v središču. — Widerpruch im Centrum.)

Deželni glavar:

Ako je gospod poslanec Lavrenčič res to rekel, smatram, da je bilo to neparlamentarno in ga kličem k redu. Sicer pa ne potrebujem nobenega poučila od gospoda poslanca Hribarja, kako imam postopati. (Nemir v središču. — Unruhe im Centrum.) Če nisem vsega slišal, je bilo zato, ker ni zadosti mirno v zbornici in ker je tudi akustika v tej dvorani jako slaba. Jaz kot predsednik storim svojo dolžnost (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: »Ne vedno!«) in ne sprejemam v tem oziru nobenega nauka. Ako bi bil slišal, da je gospod poslanec Lavrenčič to govoril, bi ga bil sam takoj k redu poklical. (Smeh v središču. — Gelächter im Centrum.) To se v vseh zborih godi, da predsednik včasih kako besedo presliši in graja govornika šele, ko je dotični izraz čital v stenografičnem zapisniku, včasih šele v poznejši seji. Jaz sem gotovo proti vsakemu neparlamentarnemu izrazu, ni me bilo treba torej opozarjati na tak način.

Poslanec Hribar:

Prosim besede!

Deželni glavar:

Debata je končana.

Poslanec Hribar:

Faktični popravek!

Deželni glavar:

Kakšen faktični popravek?

Poslanec Hribar:

Bom precej povedal! (Smeh v središči. — Gelächter im Centrum.)

Deželni glavar:

To ni noben faktični popravek, če meni pristranost očitata. (Velik nemir — groŕe luruŕe.)

Poslanec Hribar:

To je pravica do faktičnih popravkov! Tako vrŕite pravilni red!

Deželni glavar:

Torej napravite svoj faktični popravek.

Poslanec Hribar:

Besede častitega gospoda deželnega glavarja so merile na-me; jaz pa faktično popravljam, da se je,  e je gospod deželni glavar sliŕal jeden del Lavren i eve izjave, drugega pa ne, meni to moralo čudno zdeti, ker je gospod Lavrenčič vse v jedni sapi izgovoril. Potemtakem sem imel pravico opozoriti ga, da vrŕi svojo dolžnost. ( Dobro -klici v srediŕi in na galeriji. —  Dobro -Ruše im Centrum und auf der Gallerie.)

Deželni glavar:

Gospod poročevalec ima končno besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Častiti gospodje predgovorniki se proti odsekovemu predlogu niso izrekli in zato rej mi ga tudi ni treba braniti, pač pa zmatram kot svojo dolžnost, pojasniti nekatere trditve gosp. poslanca Lavrenčiča.

Častiti gospod poslanec Lavrenčič trdi, da bi cesta, ako bi ŕla po Račevi dolini, ne bila zveza  irov z Logatcem, ampak le zveza  irov proti Vrhniki. Trasa, ki se je napravila za cesto, ki bi ŕla po Račevi dolini, je tako zvrŕena, da je miŕljeno v prvi vrsti na zvezo  irov proti Rovtami oziroma dalje do Logatca. Ta trditev gospoda predgovornika ni utemeljena. Da je pa s to progno omogočena tudi lo ja zveza proti Vrhniki, to je istina.

Gospod poslanec Lavrenčič je dalje trdil, da je ve  tamoŕnjih prebivalcev za Sovrŕsko nego za Ra evsko progno. V tem oziru hočem navesti, kar je deželni odbor v  e poprej omenjeni prilogi 46., leta 1884., pisal, namreč: (bere — li st:)

 V tej zadevi se mora opomniti, da bo devet vasij te občine, ki imajo 303 hiŕe in 1716 prebivalcev, rabilo cesto Račevo, in 16 vasij, ki pa imajo le 249 hiŕ in 1458 prebivalcev, med katere vasi spada  ir z 58 hiŕami in 387 prebivalci, pa bi rabilo cesto Zora, sedem vasi s 567 prebivalci ni v poŕtev jemati, ker rabijo lahko jedno kakor drugo cesto, kakor

prav za prav vas  ir zase cesto Račevo tudi lahko rabi, ker je zveza te ceste z obstoječo okrajno cesto od tam, koder se stika cesta Zora s to okrajno cesto, le okoli 700 m oddaljena. 

Jaz mislim, da so ti podatki čisto natančni in istiniti, in da torej trditev gospoda tovariŕa Lavrenčiča tudi v tem oziru ni bila opravičena.

Proti drugima dvema gospodoma govornikoma nimam ničesar omeniti in priporočam, da visoka zbornica sprejme predlog upravnega odseka.

Deželni glavar:

Prestopimo na glasovanje in prosim gospode, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu, naj izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka dnevnega reda je:

11. Ustno poročilo upravnega odseka o proŕnji podobčine Ravne gledé podpore za zgradbo nove ceste Bohinjska Bistrica-Ravne.

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses  ber die Petition der Untergemeinde Ravne um Subvention f r den neuen Stra enbau von Wocheiner- eistr z nach Ravne.

Poročevalec Jelovŕek:

Visoki zbor! Iz Ravne v Boh. Bistrico pelje pot, ki je v jako slabem stanji in ima zelo nesrečno lego. Pot pelje čez hudournik Belico, ki velikokrat jako naraŕa in promet po tej črti onemogoči. Nadalje je ta pot tako strma in v tako slabem stanu, da je prav težko rabiti jo s konji ali z živino sploh. Prazen voz potrebuje s konjem iz Ravne v Bohinjsko Bistrico poldrugo uro, med tem, ko se peŕ pride tja v pol uri. Od c. kr. okrajnega glavarstva v Radovljici se je sprevidelo, da je treba to pot popraviti in je vplivalo na županstvo, da naj v tem oziru stori kake korake.  upanstvo v Boh. Bistrici, oziroma vas Ravne, je naposled poklicala geometra, ki je trasiral novo pot, ki bi bila bolj prikladna. Dolga bi bila 1500 km in od Bistrice bi imela viŕo ine 150 m. Pot se počasi vspenja in ima komaj 8 do 9 % padea. Cela stvar bi stala 2000 gld. Podob ina Ravne pa je jako revna, ŕteje samo 17 hiŕ; iz lastnih sredstev bi troŕkov ne mogla pokriti in zato prosi visoki deželni zbor za podporo.

Upravni odsek se je posvetoval o tej proŕnji, in ker je načrt pravilen in troŕkovnik v redu, sklenil je predlagati sledeče:

Visoki deželni zbor naj sklene:

 Podob ini Ravne se dovoli za zgradbo nove občinske ceste čez potok Belca iz Raven v Bistrico 10 % od prera anjenega zneska, vender pa ne več nego 200 gld. podpore.

Ta znesek naj se izplača šele tedaj, kadar se bo deželni odbor najkrajšim in najcenejšim potom prepričal, da se je imenovana pot v istini tudi že zgradila.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Ažman ima besedo.

Poslanec Ažman:

Samo toliko prosim besede, da še pojasnim potrebo tega prehoda. Ker nameravana cesta ne veže samo vasi Ravne z župnijsko vasjo Bistrico, kjer je tudi šola, ampak služi tudi za prelaz v Tolminsko dolino, torej prebivalci vasi Ravne niso dolžni sami za popravilo te ceste skrbeti, potem pa tudi niso zmožni za to, ker šteje vas komaj 13 hiš in posestnikov.

Potem je tudi posebnega pomena brv čez potok Belico, ki ob hudi uri strašansko naraste. Še lani se je pripetilo, da je, ko so otroci bili v šoli, prišla huda nevihta. Belica je izstopila in odnesla most, in otroci ne bi bili mogli domov, ako bi ne bili očetje po nje prišli. Sedanja brv ne zadostuje popolnoma, ker se pri hudi uri zveza lahko pretrga, največje troške pa bi ravno povzročil nameravani most, ki bi se moral tako napraviti, da bi ga voda ne mogla odnesti.

Prosilcem bo morda podpora, ki se predlaga, prepričala, ali gledé na slabe deželne finance morajo pač zadovoljni biti, in zato se pridružujem predlogu častitega gospoda poročevalca in upam, da mu bo visoka zbornica pritrdila.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, in ker se tudi gospod poročevalec od-pové besedi, bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstev v Naklem in pri sv. Križu, da se občinska pot iz vasi Strahinj do Zgornjih Dupelj uvrsti med okrajne ceste.

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden Naklas und Heiligen-Krenz um Einreihung des Gemeinde-weges vom Dorfe Strahin in die Kategorie der Bezirksstraßen.

Poročevalec Globočnik:

Visoka zbornica! Županstvi v Naklem in pri sv. Križu sta vložili prošnjo, da bi se občinska pot, ki se od gorenjske državne ceste odcepi v Naklem in vodi preko vasi Strahinj in Spodnje Duplje ter se v Zgornjih Dupljah zopet sklene z državno cesto, uvrstila med okrajne ceste. Ta prošnja je podprta s temi razlogi, da je bila ta občinska pot že pred dolgimi leti okrajna cesta, da se je pa pred kakimi 30 leti iz neznanih vzrokov kot taka opustila. Nadalje podpirajo svojo prošnjo s tem, da pravijo, da se ljudje, akoravno imajo na razpolago široko in ravno državno cesto med Naklem in Gor. Dupljami, vendar radi poslužujejo tega občinskega pota in sicer pešci, pa tudi vozniki, ki vozijo blago iz Kranja v Tržič ali pa iz Tržiča in bližnjih vasi v Kranj. Akoravno so ti razlogi uvaževanja vredni, je cela prošnja slabo podprta, ker ni navedenih nič drugih podatkov. Ni navedena dolgost črte, ni priložen nikak mapni načrt, posebno pa manjkata izjavi okrajnega cestnega odbora Tržiškega in Kranjskega, in zato je upravni odsek, v katerega imenu imam čast poročati, sprevidel, da so ti razlogi, ki so sedaj bili podani, pomanjkljivi, in da se ti popolnijo, predlagam v imenu upravnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnja županstev Naklo in sv. Križ, da se občinska pot, katera se od državne ceste, vodeče iz Kranja v Tržič, odcepi v Naklem in pelje preko vasi Strahinj v Zgornje Duplje, uvrsti med okrajne ceste, izroča se deželnemu odboru v poizvedovanje in poročanje v prihodnjem zasedanju.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je tudi končan današnji dnevni red.

Prihodnja seja bo v soboto, dné 18. t. m. ob 10. uri dopoldne, s sledečim dnevnim redom:

(Dnevni red glej prihodnja seja. — Tagesordnung siehe nächste Sitzung.)

Finančni odsek ima prvo sejo takoj po javni seji, prihodnjo sejo pa jutri ob 3. uri popoldne v deželni hiši na Turjaškem trgu.

Upravni odsek zboruje jutri popoldne ob 4. uri tudi v deželni hiši.

Končno še naznanjam visoki zbornici, da sta gospoda poslanca Grasselli in baron Wurzbach zaradi bolehnosti opravičila odsotnost od današnje seje. Skleпам sejo.

Konec seje ob 1. uri 25 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 25 Minuten Nachmittag.

